

ГАРЧИГ

НЭГ. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ	1
1.1. Үйлдвэрийн товч танилцуулга	2
1.2. Үйлдвэрлэлд ашиглаж буй тоног төхөөрөмж	2
1.3. Үйлдвэрлэлийн технологи, үйл ажиллагаа	3
1.4. Үйлдвэрийн БО-ны ерөнхий төлөв байдал	5
ХОЁР. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2023 ОНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	8
2.1. Байгаль орчны менежментийн 2023 оны төлөвлөгөөний тухай	8
2.2. Агаар орчны бохирдлыг бууруулах чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө	9
2.3. Хөрсний бохирдол, эвдрэлийг бууруулах чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө	10
2.4. Усан орчны бохирдлыг бууруулах чиглэлээр авч авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө	11
2.5. Ургамлан бүрхэвчийн бохирдол бууруулах чиглэлээр авч авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө	12
2.6. Оршин суугчид, ажиллагсадын эрүүл ахуй, хөдөлмөр хамгаалалын сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	13
2.7. Удирдлага зохион байгуулалтын талаар авах арга хэмжээний төлөвлөгөө	15
ГУРАВ. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	15
ДӨРӨВ. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	16
ТАВ. ХИМИЙН БОДИСЫН ЭРСДЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	16
ЗУРГАА. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	16
ДОЛОО. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	20
7.1. Агаар орчин	21
7.2. Хөрсний бохирдол, элэгдэл	21
7.3. Усан орчны бохирдол	21
7.4. Нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хувиарь	22
ҮЙЛДВЭРИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ХУУДАС	26

НЭГ. ЕРӨНХИЙЗҮЙЛ.

Энэхүү төлөвлөгөөг “Теем Смайл” ХХК-ийн 2023 онд гүйцэтгэсэн БОННУ-ний нэмэлт тодотгол тайланг үндэслэн, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29 –ний өдрийн А/618 тоот тушаалаар батлагдсан иргэн, аж ахуйн нэгж тухайн жилд хэрэгжүүлэх “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”- ыг үндэслэн боловсруулав.

1.1. Үйлдвэрийн товч танилцуулга

Компанийн нэр: "Налгар түшиг" ХХК Цемент, шохойн үйлдвэр
Улсын бүртгэлийн дугаар: 9019015028
Регистрийн дугаар: 5045924

Компанийн зорилго: Монгол Улсын MNS974:2008 стандартын шаардлага хангасан OPC42.5 ба PPC32.5 ангийн портланд цементийг 2008 оноос, MNS347-2002 стандартын шаардлага хангасан шохойг 2023 оноос үйлдвэрлэж, барилгын салбарт өсөн нэмэгдэж буй цемент, шохойны хэрэгцээний тодорхой хэсгийг хангах зорилготой.

Үйлдвэрийн байршил: Улаанбаатар хотын Налайх дүүргийн 4-р хороо, Зэвсэгт хүчний 337-р ангийн нефтийн агуулахын баруун талд 11.7 га талбайг хамарна.

Газарзүйн солбицол:

№	Өргөрөг	Уртраг	Д.Т.Д
1	47°46'37.5"	107°18'42.4"	1419 м
2	47°46'30.3"	107°18'51.6"	1409 м
3	47°46'22.2"	107°18'37.7"	1411 м
4	47°46'27.9"	107°18'29.7"	1419 м

Дэд бүтэц: Налайх дүүрэг нь УБ хоттой хатуу хучилттай авто зам болон төмөр замаар холбогдсон. Тус үйлдвэр нь дэд бүтэц сайн хөгжсөн бүсэд байрлах ба 1 км зайнаас цахилгааны эх үүсвэрээр хангадаг. Хөдөлгөөнт болон суурин утас, интернет гэх мэт харилцаа холбоо сайн хөгжсөн.

Хүчин чадал: Цементийн үйлдвэр нь жилд 100.0 мян.тн OPC42.5 ба PPC32.5 ангийн портланд цемент ба 50,000 тн шохой үйлдвэрлэх хүчин чадалтай. Цементийн үйлдвэрийн үндсэн тоног төхөөрөмж нь түүхий эд материалын бутлах хацарт бутлуур, циклон дулаан солилцуулагч бүхий эргэх зуух, түүхий хольц эсвэл шохой, цементийн тээрэм зэрэг болно.

Ажиллах хүч: Үйлдвэрт байнгын 70 хүн ажилладаг.

Ажилласан хугацаа: 2008 оноос эхлэн тогтвортой үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааг явуулж эхэлсэн ба цаашид тогтмол ажиллана.

Үр ашиг: Тухайн үйлдвэр нь харьяалагдах засаг захиргааны нэгжийн нийгэм, эдийн засагт орон нутгийн иргэдийг ажлын байраар

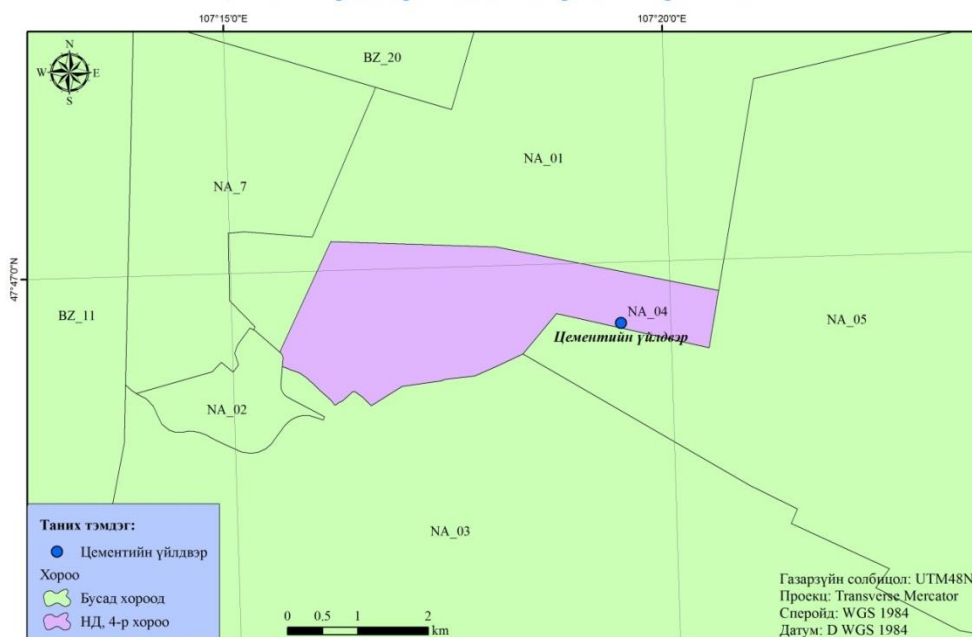
хангах, холбогдох татваруудыг төлөх, ажилчдыг үнэ төлбөргүй орон сууцаар хангах зэргээр үр ашигтай ажиллаж байна.

Эцсийн бүтээгдэхүүн: Монгол Улсын MNS974:2008 стандартад нийцсэн цемент байна.

Зураг-1. “Налайх” цементийн үйлдвэрийн ерөнхий байдал

Цементийн үйлдвэрийн засаг захиргааны харьяалал

Зураг-2. Үйлдвэрийн байршил

1.2 Үйлдвэрлэлд ашиглаж буй тоног төхөөрөмж

Цементийн үйлдвэр нь жилд 100.0 мян.тн OPC42.5 ба PPC32.5 ангийн портландцемент үйлдвэрлэх төслийн хүчин чадалтай. Цементийн үйлдвэрийн үндсэн тоног төхөөрөмжид дараах тоног төхөөрөмжүүд ордог болно. Үүнд:

Хүснэгт-1. Цементийн үйлдвэрийн тоног төхөөрөмжүүд

Д/Д	Тоног төхөөрөмжийн нэр	Тоног төхөөрөмжийн марк	Тоног төхөөрөмжийн хүчин чадал
1	Хацарт бутлуур	PE400x600	17-40 тн/цаг
2	Булт бутлуур	YGP: 700	18-20 тн/цаг
3	Түүхий эдийн тээрэм	Ø=2.2*6.5 м	11-15 тн/цаг
4	Туузан дамжуулагч	L500x40	45 тн/цаг
5	Тоос шүүх фильтр	Ø =2*14 м	200м ³
6	Цахилгаан фильтр	W-113	200м ³
7	Скруббер	No15.5	700 м ³ /цаг
8	Тоос шүүх цахилгаан фильтр	W-113	200м ³
9	Эргэх зуух	W-2835	7.0 тн/цаг
10	Хөргөгч	L 2225	9.0 тн/цаг
11	Нүүрсны тээрэм	1835	5-10 тн/цаг
12	Цементийн тээрэм	Ø=2.2*9 м	10-15 тн/цаг
13	Савлах машин	BGLW	30 тн/цаг

1.3 Үйлдвэрийн технологи, үйл ажиллагаа:

Цементийн клинкер үйлдвэрлэх үндсэн 4 арга байдаг байна. Үүнд:

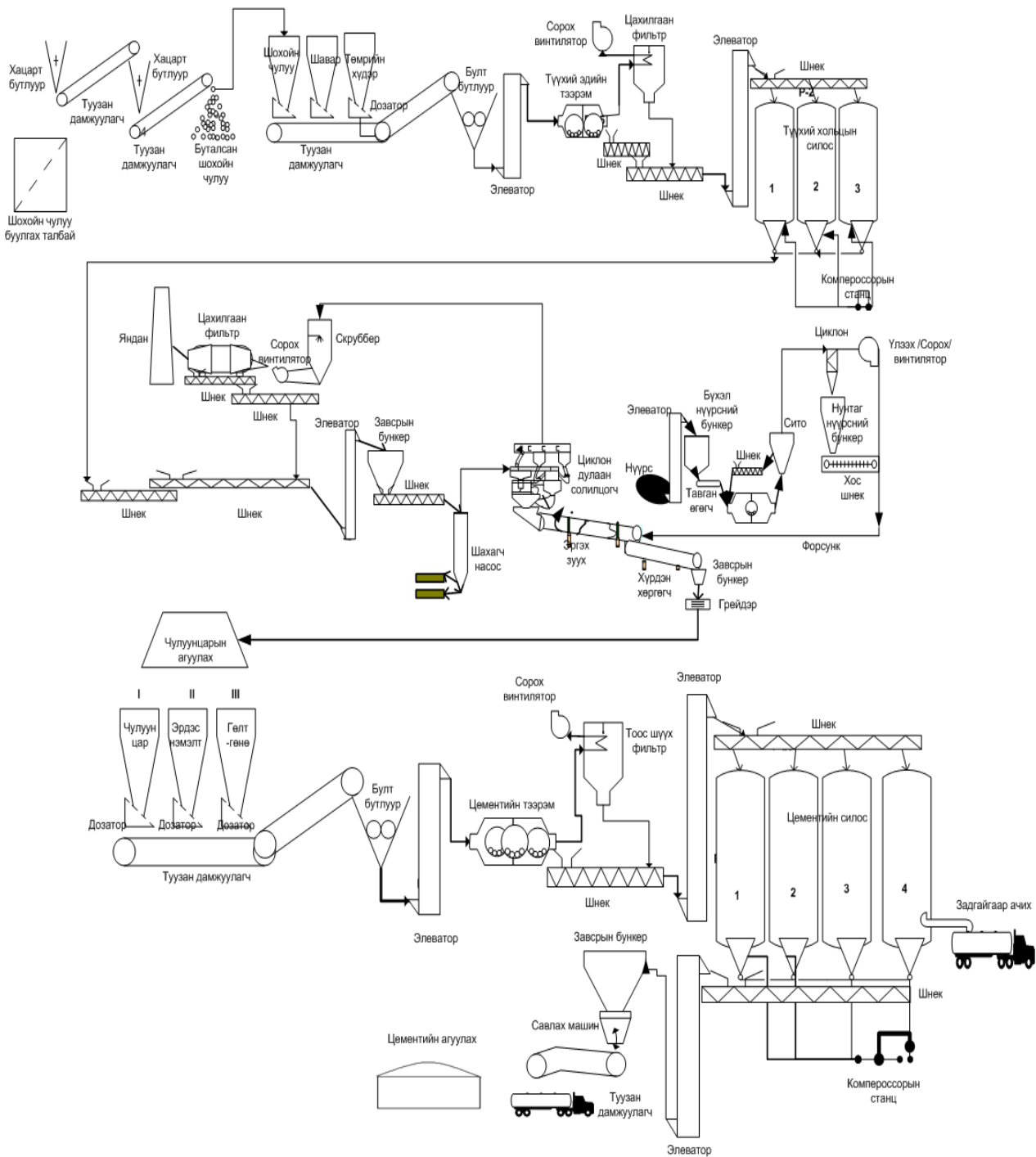
- 1. Нойтон арга:** Өндөр нам титртэй зутанг тодорхой найрлагатай бөгөөд 36-45% устай холиж хутгана. Нойтон аргын үед урт зуух хэрэглэнэ. 150-200 м-ийн урттай, 4-7 м орчим диаметртай, хүчин чадал нь 1000-3000 тн чулуунцар хоногт үйлдвэрлэх хүчин чадалтай. Зууханд 3-4⁰ налуу байрлуулдаг, түлшээр нүүрс, газ, мазут хэрэглэнэ. Зууханд нэг талаас зутан нөгөө талаас халуун хий ирнэ. Зутан зууханд дээрээс доошлох тусам хөдлөх явцад зутан халж, хатаж, задарч, хамгийн халуун хэсэгт 1450⁰С хүрч чулуунцар үүсэх процесс төгсөнө. Зуухнаас гарсан чулуунцар хөргөгчөөс дамжин гарч агуулахад сайтар хөрнө. Чулуунцарыг, гөлтгөнө, нэмэлтийн тээрэмдэн гаргаж авна.
- 2. Хагас хуурай арга:** Түүхий эдийн хольцийг хуурай аргын адил бэлдэнэ. Түүхий эдийн нунтаг хольцыг барабан болон тавган үрэлжүүлэгчид үрэлцэнэ. Үрлийн хэмжээ 10-20 мм, чийглэг 11-16% байна. Үрэлжсэн түүхий эдийн хольцыг конвейрийн кальцинаторт орно. Кальцинатор нь хөдөлгөөнгүй төмөр арьсанд байрлах хөдөлгөөнт төмөр колосникуудаас бүрдэнэ. Колосникуудын хурд 25-50 м/ц. Зуухнаас гарч байгаа халуун хий колосник дээр байгаа үрлүүдийг халааж, хатааж 20-30 хувийн декарбоназацид оруулна. Түүхий хольц энд 900⁰С хүртэл хална. Ингэж бэлтгэгдсэн үрлүүд эргэх зууханд орж чулуунцар үүсэлтийн процесс бүрэн явагдаж дуусана. Бусад процессууд нойтон, хуурай аргатай адил байна.
- 3. Хосолмол арга:** Нойтон аргаар зутан бэлтгэж вакуум филтэрт оруулан 16-20% чийгтэй брекитийг зуухны буцах тоостой холин хагас хуурай аргын зууханд шатааж чулуунцар чулуунцар гарган авна. Бусад процесс адил.
- 4. Хуурай арга:** Шохойн чулуу шаварыг урьдчилан буталж 1% чийгтэй болтол хатаана. Шохойн чулуу шавар хоёрыг тусад нь хатаана. 1970-1980иад оны үеээс түүхий хольцийг нунтаглан хатаах процессийг хамтад нь хийдэг сеператор тээрмүүд гарсан юм. Энэ аргыг одоо өргөн хэрэглэж байна. Түүхий эдийг тодорхой жигд химийн найрлагатай болгохын тулд хутгаж, дараа нь тохируулах хольцийг нэмнэ. Тохируулсан түүхий эдийн хольцийг циклон дулаан солилцуулагчид шахна. Циклон дулаан солилцуулагч нь голдуу 4 шаттай

Дараа нь чулуунцарын складанд нөөцлөгдөнө. Бусад технологийн горим нь нойтон аргын зуухтай адил байна.

"Налгар түшиг" ХХК нь цемент үйлдвэрлэх дээрх аргуудаас хамгийн сүүлийн үеийн технологи болох хуурай аргыг нь сонгосон. Хуурай арга нь нойтон аргатай харьцуулахад эдийн засгийн хувьд ашигтай бөгөөд байгаль орчинд бага нөлөөтэй байдаг. Хуурай аргын дутагдалтай тал нь нунтаглах үеийн тоосжилт ихтэй байдаг. Цементийн үйлдвэр нь доорх үе шаттайгаар явагдана. Үүнд:

- ✓ Уурхайгаас түүхий эдийг олборлох, тээвэрлэх
- ✓ Түүхий эдийг бутлах, хатаах
- ✓ Тохиромжтой найрлагатай түүхий хольцыг бэлтгэн тээрэмд нунтаглах
- ✓ Эргэдэг зууханд түлшээр боловсруулалт хийж, хагас боловсруулсан бүтээгдэхүүн буюу клинкер үйлдвэрлэх
- ✓ Клинкерийг хөргөх
- ✓ Клинкерийг гелтгөнө болон бусад нэмэлтүүдтэй хольж тээрэмдэн нунтаглаж бэлэн бүтээгдэхүүн буюу цемент гарган авах
- ✓ Цементийг хадгалах, савлах

Цементийн үйлдвэрийн технологийн схемийг дараах зурагт харууллаа. "Налгар түшиг" ХХК нь цементийн үйлдвэрийг зөвхөн дулааны улиралд ажиллуулахаар төлөвлөсөн байна.

Зураг-3. Үйлдвэрийн технологийн схем

1.4 Үйлдвэрийн байгаль орчны ерөнхий төлөв байдал

Газарзүйн бүсчлэл:

Монгол орны физик газарзүйн мужлалаар Хангайн их мужийн Хэнтийн захын өндрийн тойрогт хамаарагдана. Налайх хотгор нь газарзүйн хувьд Хэнтийн уулархаг нутагт хамаарах бөгөөд Хэнтийн гол ба салбар уулсын бэлийн бэсрэг уулс, ухаа толгодоор хүрээлэгдэнэ. Хянан баталгаанд хамрагдсан газар нь Улаанбаатар хотын төв цэгээс зүүн тийш 48 орчим километр, Налайх дүүргийн 4-р хорооны нутаг дэвсгэрт далайн түвшинээс дээш дунджаар 1450 м өндөрт өргөгдсөн уулсын хоорондох өргөн хөндийд цементийн үйлдвэрлэл явуулж буй 11.7 га талбай юм.

Цаг уур, уур амьсгал:

Монгол орон Ази тивийн эх газрын төв хэсэгт орших учраас өвлөөс зунд, өдрөөс шөнөд агаарын температур их хэмжээгээр хэлбэлзэх дулааны горимын үндсэн онцлогтой.

Монгол орны уур амьсгалын гол онцлог бол жилийн улирлын ялгаа ихтэй, энэ чанараараа агаарын температурын хэлбэлзэл өндөр, хур тунадас бага, уур амьсгалд өргөрөгийн болон өндрийн бүслүүрийн ялгаа тодорхой илэрдэг явдал юм. Монголд (6 дугаар сараас 8 дугаар сарын дунд хүртэл үргэлжлэх), хуурай зун, ихээхэн хүйтэн, урт (11 дугаар сараас 4 дугаар сар хүртэл үргэлжлэх) өвөлтэй, хавар намрын улирлын үргэлжлэх хугацаа жилээс жилд өргөн хүрээнд хэлбэлздэг онцлогтой. Налайх дүүрэг 4-р хорооны нутаг дэвсгэрт орших “Налгар түшиг” ХХК нь монгол орны төв хэсгийн жилийн 4 улирлын мужид багтдаг ба уур амьсгалын хуурайдуу сэрүүвтэр мужийн нэн хүйтэн дэд мужид хамрагдана. Тус мужид нартай байх хугацаа жилд дунджаар 2804 цан, хоногт дунджаар 7.7 цаг, наргүй өдөр жилд 12.7 хоног байдаг ба нарны нийлбэр цацрагын хэмжээ 1200 кВт ц/м² байдаг.

Газрын эрс тэс, хатуу, ширүүн уур амьсгалтай, тэсгэм хүйтэн өвөл, халуун зун, агаарын хэмийн хэлбэлзэл ихтэй, хур тунадас багатай. Баруун, баруун хойд зүгээс зонхилох салхитай. Жилийн дундаж агаарын хэм -8⁰С, нийлбэр хур тунадас 238 мм байна.

Усан сүлжээ:

Налайхын хотгорын нийт талбайн хэмжээнд голын сүлжээний нягтшил багатай. Уурхайн талбайн хойгуур 8-10 км зайд Туул гол урсан өнгөрдөг. Гидрогеологийн хувьд уст түвшин 11,2-27,5 м, худгийн ундарга 0,5-10,8 л/с хүрдэг.

Хөрс:

Хөрсний М1:100000 масштабтай байрзүйн зураг болон хээрийн судалгааг үндэслэн Налайх дүүрэг орчим уулын ойн ширхэгт бараан, уулын хар шороон, уулын хар хүрэн, нимгэн хар хүрэн, нугын цэвдэгт, нугын хужир мараалаг, аллювын нугын давсархаг хөрс тархсан болохыг тогтоосон. Үйлдвэр, уурхай нь хээрийн хар хүрэн хөрсний дэд бүсэд орших тул сайр чулуурхаг байдал, ялзмагт үеийн зузаанаараа ялгаатай хар хүрэн хөрсний төрлүүд тархсан.

Ургамлан бүрхэвч:

“Нарлаг түшиг” ХХК цементийн үйлдвэрийн үйл ажиллагаанд явагдаж, талхлагдалт нэмэгдэхийн зэрэгцээ ургамлын бүлгэмдэлд хог ургамлын оролцоо ихээхэн нэмэгдсэн байна. Энэ газрын ургамлан нөмрөгтэй хэсэгт шарилж-улалжит (*Carex duriuscula*, *Artemisia adamsii*, *Artemisia frigida*) бүлэг эвшил зонхилж ихэнх газар нь ургамлан нөмрөггүй халцгай болжээ. Одоогоор хөл газрын ургамал болох алаг өвс-шарилж, улалж гэх мэт нь алаг цоог ургасан.

Амьтны аймаг:

Сахалт багваахай, дагуур огодой, урс сүүлт зурам, орог зусаг, үлийн цагаан оготно, хярс, өмхий хүрэн зэрэг нь нутаглана. Техноген системийг даган амьдардаг шувуудаас тагтаа, сохор элээ, шаазгай, хэрээ, улаан хошуут, бор шувуу зэрэг нь элбэг тохиолдоно.

Геологийн тогтоц:

Налайхын хотгорын хүрээлэн буй уулсууд нь девон, карбоны настай хурдас чулуулгаас, хотгор нь цэрдийн тунамал чулуулгаас тогтож, түүний дээр неогений болон дөрөвдөгчийн сэвсгэр хурдас тархсан.

Үйлдвэрийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

Тус үйлдвэрийн үйл ажиллагааны улмаас хүрээлэн буй орчинд учрах болзошгүй нөлөөллийг тогтоохдоо байгаль орчны суурь нөхцөл, дүгнэлт, урьд өмнө хийгдсэн байгаль, нийгэм, эдийн засгийн холбогдолтой судалгааны материалууд, судалгаа явуулсан мэргэжлийн экспертүүдийн дүгнэлтүүдийг үндэслэн тодорхойлов. Тус үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас сөрөг нөлөөлөлд өртөгдөх байгалийн үндсэн тусгагдахуун нь агаар, хөрс, газрын гадарга, ургамал, амьтан юм.

Цементийн үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчны төлөв байдалд үзүүлж болзошгүй болон гол сөрөг нөлөөллийг тогтоох зорилгоор шинжээчдийн хэсэг газар дээр нь очиж, Үйлдвэрийн хэрэгжилтийн байдал болон орчны байдалтай танилцаж холбогдох судалгааг хийсэн болно.

Гол сөрөг нөлөөлөл:

Үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас үүсэх сөрөг нөлөөллүүдээс агаар орчны бохирдол, хөрсны бохирдол, хүний эрүүл мэнд нь гол сөрөг нөлөөлөлд өртөгч объект болох нь судалгаагаар тогтоогдож байна. Голлох нөлөөллийг тодруулахад дараах зүйлүүдийг тодорхойлох шаардлагатай. Үүнд:

- ✓ Үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас (бохирдлын) түвшинг тодорхойлох
- ✓ Үйлдвэрийн альтернатив хувилбаруудыг зааж өгөх
- ✓ Нөлөөллийн үр дагаврыг бууруулах арга замыг тодорхойлох

Үйлдвэрийн үйл ажиллагааны гол сөрөг нөлөөллийн хэмжээ, тархалт, үр дагавар нь харилцан адилгүй байна.

Үйлдвэрийн шийдэлтэй холбоотой болзошгүй нөлөөлөл:

Цементийн үйлдвэрийн үйл ажиллагааны үед үйлдвэрийн байршил, Үйлдвэрийн техник технологийн шийдэл болон Үйлдвэр хэрэгжих үеийн байгаль орчны асуудлыг тусад нь авч үзэн магадлан жагсаах аргыг хэрэглэн түүний нөлөөллийн үр дагаврыг “бага”, “дунд”, “их” гэсэн утгуудын аль тохирохыг “х” гэж бөглөв.

Хүснэгт-2. Үйлдвэрийн шийдэл, төлөвлөлтийн болзошгүй нөлөөлөл

Байгаль орчны асуудал	Нөлөөлөл байхгүй	Гол үр дагавар		
		Бага	Дунд	Их
1. Үйлдвэрийн байршилтай холбоотой байгаль орчны асуудал				
Голын голдрилыг эвдэж, өөрчлөх	х			
Хүн амыг нүүлгэн шилжүүлэх	х			
Үерийн аюулд өртөх	х			
Түүх, соёлын дурсгалт газар, археологи-палентологийн олдворыг эвдэх	х			
Усан хангамжийн асуудлаар өөр байгууллагатай зөрчилдөх	х			
Булаг шандын усны горимд өөрчлөлт орох	х			
2. Үйлдвэрийн шийдэл, төлөвлөгөөтэй холбоотой байгаль орчны асуудал				
Үйл ажиллагаа нь тухайн орон нутагт нийцтэй эсэх		х		
Бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэхэд сонгосон технологи орчны бохирдолтод хэр нөлөөлөх		х		
Үйлдвэрлэлийн процесс нь ажилчдын эрүүл мэндэд хэр нөлөөлөх, түүнийг саармагжуулах арга хэмжээг авсан эсэх		х		
Цемент үйлдвэрлэх үед болон тоос, хорт бодисоос хамгаалах асуудал хир нийцтэй тусгагдсан			х	
Агаарын чанарыг хамгаалах, хянах асуудал			х	
Газрын доорхи усны чанарыг хамгаалах, хянах асуудал		х		
Тусгай анхаарал тавих шаардлагатай хорт хий хэрэглэдэг эсэх		х		
Дуу чимээг багасгах талаар үйлдвэрт тусгагдсан эсэх		х		

3. Барилга байгууламж барих үеийн байгаль орчны асуудал				
Барилга байгууламж барих үед усны нөөц бохирдох байдал	x			
Барилга байгууламж барих үеийн болон барьсны дараах хөрсний элэгдэл			x	
Үйлдвэрлэлийн осол аваар, хортой нөхцөл үүсэх, халдварт өвчин гарах нөхцөл		x		
4. Үйлдвэр ажиллах үеийн байгаль орчны асуудал				
Үйлдвэрийн үйл ажиллагааны болон ашиглалтын талаарх төлөвлөгөө, санхүүжилт хир зэрэг бодитой, шаардлага хангасан эсэх				x
Мэргэжлээс шалтгаалах өвчин болон аюулгүй ажиллагааны төлөвлөгөө, санхүүжилт бодитой эсэх			x	
Хөрсний эвдрэл элэгдлийг бууруулах, орчныг тохижуулах асуудал төлөвлөгөөнд хэрхэн тусгагдсан (хөрсжүүлэх, мод, бут, сөөг, ургамал тарих, зүлэгжүүлэх, талбайн усалгаа, арчилгаа г.м)				x
Үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас шалтгаалж хөрсөнд ус нэвчих, гүний ус бохирдох, улмаар хөрсний усны горимд эсрэгээр нөлөөлөх		x		
Хөрш зэргэлдээх газрын ашиглалтад хохирол учруулахгүй байх зэрэг асуудал. Үйлдвэрд тусгагдсан эсэх	x			
Цементээс гадна өөр бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх боломжийг авч үзсэн эсэх	x			
Төслийг хэрэгжүүлэх үеийн инженерийн болон санхүүгийн боломжийн талаарх асуудал				x
5. Төслийг ерөнхийд нь хянаж үзэх шалгуурууд (бодлогын чанартай асуудлууд)				
Байгалийн бусад нөөц баялгийг ашиглах боломжийг ашиглахгүй орхигдуулах	x			
Үйлдвэрийн техник технологийн шийдлийг техник, эдийн засгийн хувьд олон хувилбараас авч үзэн аль болох оновчтой аргыг сонгосон эсэх			x	

ХОЁР. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2024 ОНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

2.1. Байгаль орчны менежментийн 2024 оны төлөвлөгөөний тухай

Энэхүү байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг байгаль орчин хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хүрээнд “Налгар түшиг” ХХК нь Байгаль орчинд ээлтэй эерэг талаас нь боловсруулсан ба шаардлагатай хөрөнгө мөнгө, зардлыг 2024 оны төсөвт тусгаж, төлөвлөгөөг цаашид саадгүй хэрэгжүүлэх нөхцлийг бүрдүүлсэн юм.

Байгаль орчин хамгаалах төлөвлөгөө

Хууль зүйн үндэс:

Монгол Улсын “Байгаль орчныг хамгаалах тухай”, “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай”, “Хог хаягдлын тухай”, “Галын аюулгүй байдлын тухай”, “Барилгын тухай”, “Ариун цэврийн тухай”, “Стандартчилал, Хохирлын үнэлгээний тухай” хуулиуд болон Засгийн Газар, Байгаль орчны болон бусад холбогдох яамнаас гаргасан заавар журмын дагуу байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөг боловсруулав. Энэхүү төлөвлөгөөнд цементийн үйлдвэрийн байгаль орчныг хамгаалах талаар авч хэрэгжүүлэх бүхий л арга хэмжээг тусгасан байна.

Байгаль орчин, техник технологийн асуудал:

Үндсэн үйл ажиллагаа нь Налайх дүүргийн 4-р хороонд цемент үйлдвэрлэж, барилгын компани, аж ахуйн нэгж байгууллагуудад борлуулах явдал юм. Цементийн

үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас гарах хог хаягдлыг хадгалах, зайлуулах, арилгах, тээвэрлэх ба ангилсан хог хаягдлыг дахин боловсруулалтанд өгөх, орчны бохирдлыг багасгах, гал түймэр гарах эрсдлийг бууруулах, цемент үйлдвэрлэх техник технологийн үйл явцаас байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, бусад аюул, осол, эрсдэлээс сэргийлэх арга технологийг 2023 оны нарийвчилсан үнэлгээний нэмэлт тодотгол тайланд тусгагдсаныг үндэслэн төлөвлөгөөг боловсруулсан.

Байгаль орчин-нийгэм эдийн засгийн асуудал:

Тус компани нь 110 хүн ажлын байраар хангаж, тэдгээрийн нийгмийн асуудал цогцоор шийдэж ажиллахын зэрэгцээгээр дүүргийн төсөвт жил бүр 0,8-1,0 тэрбум төгрөгийн татвар төлдөг үндэсний үйлдвэрлэгч юм. Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд тусгагдсаны дагуу үйлдвэрийн байршлын газрыг нөхөн сэргээх, ургамлан бүрхэвчийг хамгаалах, байгаль орчныг хамгаалах бүх зардлыг “Налгар Түшиг” ХХК өөрийнхөө үйл ажиллагааны зардалд тусгасан болно.

Байгаль орчин-удирдлага зохион байгуулалт:

Байгаль орчныг хамгаалах зохион байгуулалт, төлөвлөлт болон үйлдвэрийн орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг “Налгар Түшиг” ХХК бүрэн хариуцан гүйцэтгэх болно. БОМТ, ОХШХ-ийг жил бүрийн 11-р сарын 01-нээс өмнө 2023 оны БОМТ, БОНБУ-ний нэмэлт тодотгол тайлангын гүйцэтгэлийг хийсэн ба 2023 онд “тодорхой” шалтгааны улмаас байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг батлуулаагүй. Иймд торгуулийн арга хэмжээ авахуулж, 2024 оны төлөвлөгөө, хөтөлбөрийг БОНХАЖЯ-аар баталгаажуулаар өргөн барисан. БОМТ-нд тусгагдсан асуудлыг хэрэгжүүлэх тусгай хөтөлбөр гарган ажиллахын зэрэгцээ төлөвлөгөөний биелэлтийг удирдлагын хүрээнд авч үзэж, хэлэлцэн шаардлагатай арга хэмжээг цаг тухайд нь шийдвэрлэж байх болно.

2.2 Агаар орчны бохирдлыг бууруулах чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө.

1) Нөлөөллийн үүсэх шалтгаан:

Цементийн үйлдвэрийн технологийн процессуудын үед (бутлах, тээрэмдэх, шатаах, савлах г.м) агаарт тоос, утаа угаар хаягдаж агаарт бохирдол үүсгэнэ.

2) Нөлөөлөлд өртөх объект

Үйлдвэрийн орчны агаар, түүгээр дамжин ойр орчмын хүн, амьтан, ургамал, хөрс

3) Холбогдох стандарт норм:

- MNS ISO 4227:2002. Хүрээлэн буй орчны агаарын чанарын хяналтын төлөвлөгөө
- MNS 4585:2007. Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага
- MNS 5885:2008. Агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ.
- Техникийн ерөнхий шаардлага
- MNS 6063:2010. Агаарын чанар, хот суурин газрын гадаад орчны агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ
- MNS 5344:2011. Ахуйн хог хаягдлыг тээвэрлэхэд тавих ерөнхий шаардлага
- UCS 1701A:2022 Хог хаягдлын менежмент (Хог хаягдлыг цуглуулах, ангилах, хадгалах, тээвэрлэх арга зүйн менежмент)
- MNS4990:2022. ХААЭА. Ажлын байрны орчин. Эрүүл ахуйн шаардлага

Хүснэгт-3. Нөлөөллийг бууруулах, арилгах чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, мян.төг	Хариуцагч
1	Гадна болон дотор агаарын тоосжилт болон агаарын тоосны агууламж (PM10, PM2.5), SO ₂ , NO ₂ , дуу чимээ 8 цэгт хөндлөнгийн байгууллагаар шинжилгээ хийлгэж, анализ дүн шинжилгээ хийнэ.	2024	350,0	Мэргэжлийн байгууллага
2	Тоос шүүх систем болон үйлдвэрийн бусад хэсгүүдэд хуримтлагдсан тоосыг жилд нэг удаа буюу үйлдвэрийн үйл ажиллагааг эхлэхээс өмнө тунадасжуулж, цэвэрлэнэ.	2024	1000,0	Үйлдвэр
3	Тоосжилт ихтэй үйлдвэрийн төв цэгт усан оргилуур болон бороожуулагч суурлуулан, тоос дарагч төхөөрөмжийн хэвийн ажиллагааг хангаж ажиллана.	2024	Дотоод зардал	Үйлдвэр
4	Тээврийн хэрэгслийн засвар, үйлчилгээг байнга хийж, утааны яндангаас гарах хорт хийн хэмжээг стандарт хэмжээнээс хэтрүүлэхгүй байх арга хэмжээг авч ажиллана.	2024	Дотоод зардал	Үйлдвэр
5	Үйлдвэрийн гаднах 50 метр зайнд ногоон байгууламжийг сэргээн засварлана.	2024	Дотоод зардал	Үйлдвэр
Дүн			1350,0	

4) Ажиглалт хяналт явуулах шаардлага

- Мэргэжлийн байгууллагуудаар 1 удаа агаарын сорьц, дээж авахуулах, шинжилгээ хийлгэх, зөвлөгөө авч шаардлагыг биелүүлэнэ.

5) Хөрөнгө, санхүүгийн эх үүсвэр

2024 оны төсөвтөө байгаль хамгаалах зардал төлөвлөж зарцуулна.

2.3 Хөрсний бохирдол, эвдрэлийг бууруулах чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө

1) Нөлөөлөл үүсэх шалтгаан

Үйлдвэрийн барилга, байгууламжийн үйл ажиллагааны улмаас газрын хэлбэр, төрхөд өөрчлөлт орох, газрын хэвлий эвдрэх, ухагдана. Мөн түүний эргэн тойрны тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн ихсэлттэй холбоотойгоор хөрсөн бүрхэвч элэгдэн, доройтох, талхлагдах, ургамлан нөмрөг устах, бүрхэц нь багасахын зэрэгцээ тоос, үйлдвэрийн болон ахуйн хатуу хог хаягдал, шингэн хог хаягдал, нефтийн бүтээгдэхүүнээр бохирдох нөлөөллүүд үүснэ.

1) Нөлөөлөлд өртөх объект

Үйлдвэрийн орчны хөрс, газрын гадарга, түүгээр дамжин ойр орчмын агаар, хүн, мал амьтан, ургамал нөлөөлнө.

2) Холбогдох стандарт, норм

- MNS3297:1991. Байгаль хамгаалал. Хөрс. Хот суурин газрын хөрсний ариун цэврийн үнэлгээний үзүүлэлтийн норм
- MNS5850:2019. Хөрсний чанар, хөрсөнд агуулагдах бохирдуулах бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
- MNS5850:2008 Хөрсний чанар, Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
- MNS 3263:2014 Ул хөрсний ангилал
- MNS ISO 10390:2001 Хөрсний чанар pH тодорхойлох

Хүснэгт-4. Нөлөөллийг бууруулах, арилгах чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, мян.төг	Хариуцагч
1	Барилга барих, суваг шуудуу татах зэрэг үйл ажиллагаатай холбогдон эвдэрсэн хөрсийг хуучин байдлаар нь нөхөн сэргээж, ургамал ургах нөхцөлийг бүрдүүлэх	2024	400,0	Үйлдвэр хэрэгжүүлэгч
2	Объектууд хооронд явган хүний замыг (өнгөт хавтан, хөндий чулуу г.м), сэргээн засварлана.	2024	Дотоод зардал	Үйлдвэр хэрэгжүүлэгч
3	Үйлдвэрийн хаягдал усыг тусгай сувгаар эргэлтийн ус руу хийх, эргүүлэн татах, эргэлтийн сангийн ус хөрсөнд нэвчихээргүй тусгаарлах үетэй хийх, усны ууршилтийг багасгах, эрсдэлээс хамгаалах зорилгоор шалган сайжруулах хэвийн байлгах	2024	Дотоод зардал	Үйлдвэр хэрэгжүүлэгч
4	Хөрсний шинжилгээг тодорхой цэгүүдэд хийлгэх, үнэлэлт дүгнэлт гаргуулах (4 цэг х 1 удаа х 50 мян.төг)	2024	200,0	Мэргэжлийн байгууллага
5	Хүнд металлын шинжилгээг 500 м, 1000 м радиусын хүрээнд алслагдсан агаар дахь бохирдолын хэмжээг нарийвчлан судлана.	2024	300,0	Мэргэжлийн байгууллага
Дүн			1100,0	

3) Хяналт шинжилгээ явуулах шаардлага

Хөрсний бохирдлын түвшинг гадаад, дотоодын итгэмжлэгдсэн лабораториор гүйцэтгүүлэх, үйлдвэрийн хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тогтоосон сорьц авах цэгүүд дээр үргэлжлүүлэх, сорьцын шинжилгээний төрөл хэлбэрийг орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгагдсаны дагуу графикт хугацаанд нь хийлгэж дүгнэлт гаргуулж байх.

4) Хөрөнгийн эх үүсвэр

2024 оны санхүүгийн төлөвлөгөөнд байгаль хамгаалах зардал төлөвлөж хэрэгжүүлсэн.

2.4 Ус орчны бохирдлыг бууруулах чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө**1) Нөлөөлөл үүсэх шалтгаан:**

Газрын доорхи усан орчин бохирдсон тохиолдолд тэр нь хөрсөөр дамжин хүрээгээ тэлж хөрс, хүн, мал амьтан, ургамалд сөргөөр шууд нөлөөлнө. Мөн хүн, ургамал, мал амьтан, газрын доорхи усны хэрэглээг хэт нэмэгдүүлснээс газрын доорхи усны нөөц хомсдох, химийн бодис, урвалж агуулах боломжтой бохир ус хөрсөнд алдаж асгаснаас усан орчин бохирдох

2) Нөлөөлөлд өртөх объект:

Үйлдвэрийн орчны хөрсны ус, газрын гадарга, түүгээр дамжин ойр орчмын агаар, хүн, мал амьтан, ургамал нөлөөлнө.

3) Холбогдох стандарт, норм:

- Ус ашигласны төлбөр (Засгийн газрын 2005 оны 7-р тогтоол)
- MNS 4047:1988. Байгаль орчныг хамгаалах. Усан мандал. Гадаргын усны чанарыг хянах журам
- MNS 0899:1992. Унд, ахуйн зориулалттай ус хангамжийн эх үүсвэр сонгох журам ба эрүүл ахуйн техникийн шаардлага
- MNS 4288:1995. Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн байршил, цэвэрлэгээний технологийн түвшинд тавих үндсэн шаардлага

- Усны бохирдлоос хамгаалах журам (БО,ЭМ-ийн сайдын 1997 оны хамарсан 143/352 дугаар тушаалын 1 дүгээр хавсралт)
- MNS 4586:1998. Усан орчны чанарын үзүүлэлт. Ерөнхий шаардлага
- MNS 4943:2015. ХБО Усны чанар, хаягдал ус. Техникийн ерөнхий шаардлага
- MNS 0900:2005. ХБО. Эрүүл мэндийг хамгаалах. Аюулгүй байдал. Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар аюулгүй байдлын үнэлгээ
- MNS 0900:2018. Ундны усны чанарын стандарт
- MNS6148:2010. Усны чанар. Газрын доорхи усыг бохирдуулагч бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
- Усны тухай хууль (Шинэчилсэн найруулга) 2012 оны 05 сарын 17 өдөр

Хүснэгт-5. Нөлөөллийг бууруулах, арилгах чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, мян.төг	Хариуцагч
1	Үйлдвэрийн болон ахуйн бохир ус дамжуулах шугам сүлжээний ашиглалтанд байнга хяналт тавьж, гэмтэж, эвдрэх, элэгдэх цоорохоос урьдчилан сэргийлэх	2024	Дотоод зардал	Үйлдвэр хэрэгжүүлэгч
2	Усан хангамжийн худгууд болон хаягдал усанд усны чанарын шинжилгээ хийлгэх	2024	300,0	Мэргэжлийн байгууллага
3	Хур бороо, үерийн уснаас хамгаалах суваг, далан байгуулах замаар үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас үүсэж болзошгүй бохирдуулах нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг авах	2024	Дотоод зардал	Үйлдвэр хэрэгжүүлэгч
4	Түр ашиглах шингэн хаягдлын цооногийн ашиглалтыг сайжруулах, хаягдлыг анхан шатны ариутгал хийн, графикийн дагуу орон нутгаас зөвшөөрсөн цэгт зөөж зайлуулах, засварлах	2024	400,0 жил	Үйлдвэр хэрэгжүүлэгч
5	Усны хэрэглээг тоолууржуулж, сар бүр нийт хэрэглэсэн усны хэмжээгээр төлбөрийг төлөх	2024	Дотоод зардал	Үйлдвэр хэрэгжүүлэгч
6	Үйлдвэрийн хөргөлтөөс гарч буй усыг үйлдвэрийн технологийн процесст эргүүлэн ашиглахын зэрэгцээ жил бүрийн физик, хими, бактериологийн шинжилгээний дүнд тулгуурлан ногоон байгууламж, нөхөн сэргээлтийн үйл ажиллагаанд усалгааны зориулалтаар ашиглах шугамыг засварлах	2024	Дотоод зардал	Мэргэжлийн байгууллага
7	Технологийн зарим шинэчлэл хийж, технологийн хэрэгцээний усны зарцуулалтыг багасгах	2024	Дотоод зардал	
Дүн			700.0	

2.5 Ургамлан бүрхэвчийн бохирдол бууруулах чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө

1) Нөлөөлөл үүсэх шалтгаан:

Авто тээврийн хэрэгсэл замгүй газраар зорчих, хүн амын хэт бөөгнөрөл үүсэхээс гадна шатах, тослох материал, хог хаягдал, бохир усны шингэн алдагдсанаас ургамлан бүрхэвч нөлөөлөлд өртөж болзошгүй. Бохирдол, эвдрэлийн эх үүсвэр нь:

- Авто хэсгийн зам, зогсоолын талбай, авто машин зорчих хэсэг, түүний орчин

- Явган хүн ихээр холхидог орон сууц, үйлчилгээний барилга байгууламж орчны талбай
- Барилга байгууламжийн талбай
- Тоосжилт, нүдэнд үзэгдэхгүй тоос г.м

2) Нөлөөлөлд өртөх объект

Үйлдвэрийн орчны ургамал, хөрс газрын гадарга бүгд багтна.

3) Холбогдох стандарт, норм

- MNS 5914-2008 - Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. Тодорхойлолт
- MNS 5918-2008 - Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах. Техникийн шаардлага
- “Монгол орны зонхилох ургамлын лавлах”, УБ 2000 он

Хүснэгт-6. Нөлөөллийг бууруулах, арилгах чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, мян.төг	Хариуцагч
1	Үйл ажиллагааны нөлөөлөлд өртөөгүй газруудад зөвшөөрөлгүй автомашин, машин механизмуудын хөдөлгөөнийг хориглосон газрыг байнгийн хяналтанд авч, хяналтыг нэмэгдүүлнэ.	2024	Дотоод зардал	Үйлдвэр Хэрэгжүүлэгч
2	Талбайн хил хязгаарыг тойруулан үйлдвэрийн талбайд мал амьтан орохоос сэргийлэн татсан хашааг сайжруулж, хяналтыг нэмэгдүүлнэ.	2024	Дотоод зардал	Үйлдвэр Хэрэгжүүлэгч
3	Үйлдвэрийн нутаг дэвсгэр дэх нөлөөллийн талбайг нэмэгдүүлэхгүй байх, бусад нутаг дэвсгэрийг хамгаалах зорилгоор үйлдвэрийн барилга байгууламжуудын ойролцоо боломжтой газруудад ногоон байгууламж байгуулах, үйл ажиллагааны туршид арчилж тордож байна.	2024	500,0	Мэргэжлийн байгууллага
4	Ногоон байгууламжийн барьж байгуулах зөвлөгөө, зөвлөмжийг мэргэжлийн байгууллагаас авах, ногоо байгууламжийг нэмэгдүүлнэ.	2024	500,0	Мэргэжлийн байгууллага
5	Тэрбум мод тарих хөтөлбөрийн хүрээнд 200 ш мод тарих	2024	500,0	Үйлдвэр
Дүн			1,500,0	

4) Хяналт шинжилгээ явуулах шаардлага

Нөхөн сэргээлтийг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх, нөхөн сэргээлтийг техникийн болон байгалаар нь сэргээх, ургамлан нөмрөгийн мониторинг судалгааг үйлдвэр орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгагдсаны дагуу графикт хугацаанд нь хийлгэсэн.

5) Хөрөнгийн эх үүсвэр

2023 оны санхүүгийн төлөвлөгөөнд байгаль хамгаалах зардал төлөвлөж хэрэгжүүлсэн.

2.6 Оршин суугчид, ажиллагсадын эрүүл ахуй, хөдөлмөр хамгаалалын чиглэлээр сөрөг нөлөөллийг бууруулахаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө

1) Нөлөөлөл үүсэх шалтгаан:

Үйлдвэрийн бутлалт, тээрэмдэлт, шатаах системийн хэсэгт ажиллах ажилчид тоосжилт, дуу чимээ ихтэй, температурын эрс өөрчлөлттэй ерөнхийдөө хүрээлэн буй орчин болон үйлдвэрийн техник технологийн үйл ажиллагаанаас үүсэх физик бохирдолттой хөдөлмөрийн хүнд, хортой, халуун нөхцөлд ажиллах тул мэргэжлээс шалтгаалах өвчлөлд өртөж болзошгүй. Иймд хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, хөдөлмөр хамгааллын хувийн хэрэгсэл, зориулалтын ажлын нормт хувцасны хангалт, ашиглалтад анхааралтай хандаж, аюулгүй ажиллагааны хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлэх, аюулгүй ажиллагааны дүрэм, норм стандартыг хатуу мөрдөх шаардлагатай.

2) Нөлөөлөлд өртөх объект:

Үйлдвэрийн ажилчид, орон нутгийн иргэд

3) Холбогдох стандарт, норм:

- MNS4968:2000. ХААЭА. Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд тавих ерөнхий шаардлага
- MNS4995:2000. ХААЭА. Доргио хэмжихэд тавигдах ерөнхий шаардлага
- MNS5010:2001. ХААЭА. Ажлын байран дахь тоосны агуулгыг хэмжихэд тавигдах ерөнхий шаардлага”
- MNS5078:2001. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал. Үйлдвэрлэлийн эрүүл ахуй. Үйлдвэрийн барилгын салхивч, агааржуулалтын системд тавих ерөнхий шаардлага
- MNS5105:2001. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал. Үйлдвэрлэлийн эрүүл ахуй. Эрүүл ахуйн хамгаалалтын бүсийн хэмжээ, тавигдах шаардлага
- MNS ILO OSH1:2003. ХААЭА-н удирдлын тогтолцооны талаарх удирдамж
- MNS ILO OSH0:2003. ХААЭА. Шуугиан хэмжихэд тавигдах ерөнхий шаардлага
- MNS5002:2000. ХААЭА. Шуугианы норм, аюулгүй ажиллагааны ерөнхий шаардлага
- MNS5390:2004. ХААЭА. Цахилгааны галын аюулгүй байдал. Ерөнхий шаардлага
- MNS ISO13688:2000. ХААЭА. Хамгаалалтын хувцас. Ерөнхий шаардлага

Хүснэгт-7. Нөлөөллийг бууруулах, арилгах чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, мян.төг	Хариуцагч
<i>Орон нутгийн иргэдийн нийгэм-эдийн засгийн нөлөөллийг бууруулах</i>				
1	Орон нутгийн иргэдийн жижиг, дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих, шаардлагатай бараа бүтээгдэхүүнийг орон нутгаас худалдан авна.	2024	Дотоод зардал	Үйлдвэр
2	Ажиллах хүчийг орон нутгаас бүрдүүлэх, сургах зорилгыг жил бүр тогтмол тавьж ажиллана. Сургалт зохион байгуулж мэргэжилтэй ажилтан болгож бэлтгэнэ.	2024	Дотоод зардал	Үйлдвэр
<i>Ажиллагсдын нийгмийн эрүүл ахуй, хөдөлмөр хамгаалал</i>				
3	Ажиллагсдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр бүрэн хангаж, ажиллана.	2024	ХАБЭА-н зардал	Үйлдвэр
4	Бүх ажиллагсдыг жилд 1 удаа нарийн мэргэжлийн эмч нарын үзлэгт хамруулна.	2024	Дотоод зардал	Үйлдвэр
5	Хөдөлмөр хамгаалал болон болзошгүй осол, аюулаас урьдчилан сэргийлэх, осол аваарын үед авах арга хэмжээний төлөвлөгөө гарган цаг үеийн байдалтай уялдуулан тодотгол хийж, ажиллагсдад сургалт явуулж байх арга хэмжээ авна.	2024	500,0	Үйлдвэр
6	Гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах, галын иж бүрэн багаж суурилуулна.	2024	300,0	Үйлдвэр
7	Анхны тусламжийн багаж хэрэгсэл, эмийн сан байршуулна	2024	Дотоод зардал	Үйлдвэр
Дүн			900,0	

4) Хяналт шинжилгээ явуулах шаардлага:

Дотоод хяналт шалгалтын жилийн төлөвлөгөөнд тусган хэрэгжүүлнэ.

5) Хөрөнгийн эх үүсвэр:

2024 оны санхүүгийн төлөвлөгөөнд байгаль хамгаалах зардал төлөвлөж хэрэгжүүлнэ.

2.7 Удирдлага, зохион байгуулалтын талаар авах арга хэмжээний төлөвлөгөө**1) Нөлөөллийн үүсэх шалтгаан:**

Төслийг хэрэгжүүлэх явцад хэрэгжүүлэгчийн зүгээс байгаль орчны удирдлага, зохион байгуулалтын арга хэмжээг авч хэрэгжүүлээгүй, буруу хэрэгжүүлсэн тохиолдолд Үйлдвэрийн талбай болон түүний нөлөөллийн хүрээнд байгаль орчны доройтол бий болно.

2) Нөлөөлөлд өртөх объект

Байгаль орчны бүх орчин, үйлдвэрийн ажилчид, орон нутгийн иргэд

Хүснэгт-8. Нөлөөллийг бууруулах, арилгах чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, мян.төг	Хариуцагч
1	Байгаль орчныг хамгаалах, гал түймэр, усны аюул мэтийн гэнэтийн ослоос урьдчилан сэргийлэх, осол гарсан тохиолдолд шуурхай хэрэгжүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулах талаар 1 жилд 2 удаа сургалт, сурталчилгааны ажлыг мэргэжлийн байгууллага хүмүүстэй хамтран зохион байгуулах.	2024	600,0 жил	Мэргэжлийн байгууллага
2	Байгаль хамгаалах талаар хийсэн ажлын жил бүрийн тайланг БОАЖЯ болон орон нутгийн удирдлагад хүргэн өгч байна.	2024	Дотоод төлөвлөлт	Үйлдвэр хэрэгжүүлэгч
3	Байгаль хамгаалахад орон нутгийн иргэдийн оролцоог идэвхижүүлэх уулзалт зөвлөлгөөг жил бүр зохион байгуулах, тэдний санал зөвлөмжийг БОМТ-г хэрэгжүүлэх ажилд тусгаж ажиллана.	2024	Дотоод төлөвлөлт	Үйлдвэр хэрэгжүүлэгч
4	Үйлдвэрийн хүрээнд байгаль орчны мэргэжилтэн авч ажиллуулах эсвэл мэргэжлийн байгууллагатай гэрээлэн ажиллана.	2024	Дотоод төлөвлөлт	Мэргэжлийн байгууллага
5	Лабораторийн химийн бодисын БОНУ-ний нэмэлт тодотгол хийлгэх	2024	6000,0	Мэргэжлийн байгууллага
	Дүн		6,600,0	

3) Хөрөнгийн эх үүсвэр

2024 оны санхүүгийн төлөвлөгөөнд байгаль хамгаалах зардал төлөвлөж хэрэгжүүлсэн.

ГУРАВ. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Нөхөн сэргээлтийн гол зорилго нь үйлдвэрлэлийн болон түүний ойр орчмын газрын байгаль, цаг уурын онцлогт тохируулан үйлдвэрийн хашаан дотор ногоон байгууламжийг барьж байгуулах явдал юм. Энэ зорилгыг бодитойгоор хэрэгжих үндэс болсон цаг агаарын нөхцөл, хөрсний хэв шинжид зохицсон мод, сөөг, олон наст ургамал сонгох ба эдгээр нь дасан зохицол сайтай, үр жимсээ амархан өгөх, манай орны хээр, ойт хээр, хангайн бүс

бүслүүрт ургах чадвартай байна. Түүнчлэн нөхөн сэргээлтэд сонгосон ургамлын зүйлүүд нь нийслэл хотын ногоон байгууламжид өргөнөөр ашиглагддаг, үр дүн сайтай байна.

Тус ногоон байгууламжыг амжилттай тариалснаар байгаль орчинд эерэгээр нөлөөлөхийн зэрэгцээ үйлвэрийн талбайн тодорхой хэмжээний хөрсийг хамгаалж элэгдэл эвдрэлд өртүүлэхгүй байх, хамгийн чухал нь төслөөс байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг эрс бууруулах, цаашилбал байгаль орчны талаас компанид ирээдүйд учирч болох эдийн засгийн алдагдлаас сэргийлж, тухайн байгууллагыг “ногоон” бодлогыг илтгэх ач холбогдолтой. Мөн уг ногоон байгууламжийг үйлдвэрийн ажилчид амралтын хугацаагаа өнгөрүүлэх цэцэрлэгт талбай болгон ашиглана.

2023 онд “Тeam Смайл” ХХК-ийн гүйцэтгэсэн БОНБНУ-ний тайланд заагдснаар уг үйлдвэрийн нөхөн сэргээлтийн шинэчилсэн үйл ажиллагаа нь 2024 оны хаврын улиралаас хэрэгжиж эхэлнэ. Уг нөхөн сэргээлтийн үйлдвэрийн үйл ажиллагаа тусгасанаар үйлдвэрийн хашаанд нэмэлтээр 0,50 га талбайд нөхөн сэргээлтийн ажил хийгдэх юм. Энэ ажил нь үйлдвэрийн автомашин, хүний үйл ажиллагааны нөлөөгөөр талхлагдан үлдсэн талбайг ургамжуулах, зүлэгжүүлэх, усан сангийн зориулалтаар ашиглаж байсан ухсан нүхийг булж сэргээр ажлууд орно.

Төлөвлөгөөний дагуу усалгаа, арчилгааг сайн хийж шаардлагатай хөрөнгийг компанийн дотоод зардлаар шийдвэрлэн гүйцэтгэнэ.

ДӨРӨВ. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Тус “Горхи-Тэрэлжийн үндэсний цогцолборт газар”-нь Налайх дүүргийн нутагт хамаарагдана. Налайх дүүргийн нутаг дэвсгэрт Туркийн Таньюкухийн хөшөө, мөн Зуун модны тулалдааны талбай зэрэг түүхийн дурсгалт газрууд бий. Цементийн үйлдвэрийн байршил, үйл ажиллагаа нь эдгээр түүх соёлын дурсгалт газруудад нөлөөлөхгүй юм. Гэвч үйлдвэрийн үйл ажиллагааны хэрэгжилтийн явцад ямарваа нэгэн түүх, соёлын дурсгалт зүйл олдох аваас холбогдох хууль тогтоомжид заасны дагуу засаг захиргааны анхдагч нэгж болон холбогдох байгууллага болох ШУА-ын Түүхийн хүрээлэнд даруй мэдэгдэж, үйлдвэрийн үйл ажиллагааг түр хугацаагаар зогсоох шаардлагатай.

ТАВ. ХИМИЙН БОДИСЫН ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

2014 онд батлуулсан, 2019 онд нэмэлт тодотгол хийлгэсэн лабораторийн байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээний дагуу лабораторид хэрэглэж буй химийн бодисыг шаардлагын дагуу аюулгүй байдлыг хангаж ажиллана.

ЗУРГАА. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хатуу хог хаягдал:

Цементийн үйлдвэрийн технологийн үйл ажиллагааны явцад дутуу шатсан чанар муутай клингершил жилд 20-30 тн гарахаар тооцсон боловч судалгаа шинжилгээний үндсэн дээрхи хаягдлыг 008 номерийн шигшүүр дээрхи үлдэгдэл 1% хүртэл нунтаглан цементийн нэмэлтээр 0.2% хүртэлхи нэмэхэд цементийн чанарт өөрчлөлт гаргахгүй болохыг тогтоосон. Зуухны доторлогоог жилд 1 удаа солих бөгөөд 4-5 тн хаягдал гарна. Цементийн үйлдвэрээс жилд дунджаар 25.0-35.0 тн хатуу хог хаягдал гарах бөгөөд хог хаягдлыг үйлдвэрээс 10 км зайд орших Налайх дүүргийн хогийн цэгт хаядаг.

Үйлдвэрийн түүхий эд шатаахад ашигласан нүүрсний үнс (шлах) нь клинкертэй холилдон цементийн түүхий эд болох тул хаягдал болохгүй юм.

Цементийн үйлдвэрлэлийн явцад байгаль орчинд их хор нөлөө үзүүлдэг хүчин зүйл нь агаарт хаягддаг тоосонцор хаягдал юм. Мөн тоосонцор нь хүний эрүүл мэндэд маш муугаар нөлөөлнө. Тоосонцор хаягдлын ихэнхи хэсэг нь 10 микроноос бага хэмжээтэй байдаг. Зуухнаас гарч буй хий нь тоосонцорын гол эх үүсвэр болно. Гэхдээ тоосонцорыг шүүж, эргэх зууханд эргүүлэн хийх бололцоотой. Иймд тоос тоосонцорыг шүүх системийн найдвартай ажиллагааг хангаж тоосонцорын эх үүсвэрүүдэд үүсэх тоосны хэмжээг бууруулахад гол анхаарлаа тавьж ажиллах шаардлагатай.

Хатуу хог хаягдлын менежментийн үндсэн зарчим нь эх үүсвэрийг хязгаарлах, хаягдлыг тусгайлсан горимын дагуу байгаль орчин, хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөгүй хэлбэрээр цуглуулах, хог хаягдлыг богино хугацаанд зайлуулан, орчныг цэвэрлэх зэрэг арга хэмжээнд тулгуурлана. Хатуу хог хаягдал нь удаан задарч бодисын эргэлтэд аажмаар орох ба задрах хугацаа нь удаан байдаг учраас байгаль орчинд их хөнөөлтэй. Жишээлбэл, модон хаягдал 15 жилийн дараа бүрэн задарч дуусдаг бөгөөд будагтай бол задралд орох хугацаа нь бүр ч удааширдаг. Шил болон түүний хэмхдэс нь 400 гаруй жилийн хугацаанд байгальд тогтвортой оршин, орчныг бохирдуулсаар байдаг. Хөнгөнцагаан сав болон металл лааз нь устаж үгүй болтлоо 10-100 жил зарцуулдаг бол ердийн цаас доод тал нь 3 сарын турш нар, усанд автаж байж задарч устдаг байна.

Үйлдвэрийн үйл ажиллагааны явцад гарах хатуу хог хаягдал:

Тус үйлдвэрт 70 хүн ажилладаг тул хоногт $70 * 0,3 \text{ кг} = 21 \text{ кг}$, сард 630 кг, жилд 6300 кг хатуу хог хаягдал гарах тооцоо гарна. Хатуу хог хаягдлын ихэнх нь цаас, хүнсний хог хаягдал, сав баглаа боодол эзлэнэ. Дээрхи тооцоо нь тухайн жилийн ажиллах хүчнээс хамаарч 1-5 тооны ажилчдын зөрүүнээс хамаарч бага зэрэг хэлбэлзэж болно.

Хүснэгт-9. Хатуу хог хаягдлын жилийн нэгдсэн тооцоо

Үйлдвэрийн үйл ажиллагааны явцад гарах ахуйн хатуу хог хаягдлын хэмжээ					
Хоногт, кг	Сард, кг	Жилд, кг	Сард тээвэрлэх хувиарь	Жилд тээвэрлэх хувиарь	Тээвэрлэлтийн нийт зардал, мян. төг
21	630	6300	1,5 удаа	10 удаа	712,0
Үйлдвэрийн үйл ажиллагааны явцад гарах үйлдвэрийн хатуу хог хаягдлын хэмжээ					
Хоногт, кг	Сард, тн	Жилд, тн	Сард тээвэрлэх хуваарь	Жилд тээвэрлэх хувьцаа	Тээвэрлэлтийн нийт зардал, мян. төг
-	3,0	30	1 удаа	1 удаа	130,0
Нийт			2,5 удаа	11 удаа	842,0

Хог хаягдлыг зайлуулахдаа “Хог хаягдлын тухай ” Монгол улсын хуульд заасны дагуу Налайх дүүргийн ТҮК-тай “Хог хаягдал тээвэрлэн зайлуулах” гэрээ байгуулсаны үндсэн дээр шийдвэрлэнэ.

Шингэн хог хаягдал:

Үйлдвэрийн технологийн үйл ажиллагаанаас шингэн хаягдал гарахгүй. Дээрх хэрэглэсэн усны 70% нь ахуйн бохир ус байдлаар шингэн хаягдал болно. Үйлдвэрийн зураг Үйлдвэр нь бохир ус зайлуулах шугам сүлжээтэйгээр төлөвлөгдсөн байна. Бохир усаа үйлдвэрийн хашаанд байрласан (газар доор) 35 м^3 багтаамжтай төмөр бетон санд хуримтлуулан автомашинаар зөөвөрлөн Налайх дүүргийн ариутгах татуургын системд нийлүүлж байна. Бохир усны хэмжээ нь унд ахуйн ус хэрэглээнээс хамаарна. Бохир ус

хальж орчныг бохирдуулахаас сэргийлэх, бохирын сангийн усны түвшинд хяналт тавьж байх шаардлагатай.

Үйлдвэр хэрэгжих үеийн шингэн хаягдлын эх үүсвэр нь:

- ✓ Хоол бэлтгэлийн явцад гарсан бохир ус
- ✓ Цэвэрлэгээнд хэрэглэсэн бохир ус
- ✓ Ариун цэврийн өрөөнүүдээс гарах бохир ус зэрэг болно.

Хүснэгт-10. Шингэн хог хаягдлын жилийн нэгдсэн тооцоо

Үйлдвэрийн үйл ажиллагааны явцад гарах шингэн хог хаягдлын хэмжээ					
Хоногт, тн	Сард, м ³	Жилд, м ³	Сард тээвэрлэх хуваарь	Жилд тээвэрлэх хуваарь	Тээвэрлэлтийн нийт зардал мян. төг
1,31	39,3	314,4	4	32	1,230,0

Жич: Тусгайлан гаргасан графикайн дагуу тухайн бүр нь тээвэрлэн хог хаягдлыг зайлуулдаг болно. Хог хаягдлыг зайлуулахдаа “Хог хаягдлын тухай ” Монгол улсын хуульд заасны дагуу Налайх дүүргийн ТҮК-тай “Хог хаягдал тээвэрлэн зайлуулах” гэрээ байгуулсаны үндсэн дээр шийдвэрлэдэг.

Бохир усыг зайлуулах нөхцөл:

Үйлдвэрийн ахуйн хэрэглээнээс гарах ахуйн бохир усыг газрын хөрсний доор, зохих түвшинд байрлалтай бохир ус түр агуулах санд хуримтлуулж, тусгай зөвшөөрөлтэй газарт Налайх дүүргийн тохижилт үйлчилгээний компанитай хийсэн гэрээний дагуу ТҮК-ийн машин, тоног төхөөрөмжөөр зайлуулна. Бохир ус түр агуулах сан нь дараах шаардлагыг хангасан байна.

- Ариун цэврийн өрөө болон ахуйн хэрэглээнээс гарч байгаа бохир шингэнийг хуримтлуулах 10-15 метрийн багтаамжтай бетонон доторлогоотой бохирын цооног байх
- Ахуйн бохир ус хуримтлуулах цооногийг барьж байгуулахдаа БО-ны Сайд. ЭМ-ийн Сайдын 1995 оны 169/171 тоот тушаалаар баталсан журмыг мөрдөж ажиллах ба цооногийг барьж дууссаны дараа Налайх дүүргийн байгаль орчны байцаагчид үзүүлэн шалгуулж, бохирын цооног ашиглах зөвшөөрөл авах
- Бохирын цооногт хуримтлагдсан бохирыг цооногийн эзлэхүүний 70-80%-иас хэтрүүлэхгүйгээр буюу дээр тооцоолсон хуваарийн дагуу зориулалтын бохирын машинаар соруулан зөвшөөрөгдсөн цэгт БО-ны байцаагчийн хяналтан дор хаяж зайлуулж байх
- Цооногийн амсарыг таг, сараалжтай болгохын зэрэгцээ хяналтын цонх (труба) суурилуулах
- Цооногт борооны ус шүүрч, нэвтрэхээс сэргийлэх зорилгоор тодорхой хэмжээний налуутайгаар тэгшлэн бохирын машины зогсоолын хамт хатуу хучилт хийх
- Бохирын цооногт хатуу хог хаягдал хаяхыг хориглохын зэрэгцээ жил бүр тогтоосон хугацаанд хортон, шавьжны устгалыг орчных нь хамт хийлгэж байх.
- Хаягдал бохир ус цэвэршүүлэх төхөөрөмжийг ашиглах

Хийн хог хаягдал:

Цементийн үйлдвэрийн эргэдэг зууханд чулуунцар хатаах ба шатаахад түлшний шаталтаас үүсэх утаа, хорт хий (SO₂, NO₂) нь агаарт хаягдана. Энэ нь орчны агаарыг бохирдуулах эх үүсвэр болно. Үйлдвэрлэлийн явцад нүүрс шатаалтаас үүсэх химийн олон нэгдлүүд агаарт орчинд цацагдаж орчныг бохирдуулах бөгөөд эдгээрийн тархалтын орон зайг математик загварчлалаар гаргаж тооцов. Ингэхэд яндангийн өндөр 30 м, амсарын диаметр 1 м байхад салхигүй тогтуун үед агаарт дахь бодисын хүлцэх агууламжтай харьцуулахад тархалтын радиус 5 км, 5 м/с салхитай үед 4 км байхаар тооцоо гарсан.

Үйлдвэрийн байгаль орчинд үзүүлэх хамгийн гол сөрөг нөлөө нь агаар орчны бохирдол байна.

Химийн болон цацрагт идэвхит бодисын хаягдал:

Цементийн үйлдвэрийн технологийн үйл ажиллагаанаас цацраг идэвхит бодисын хаягдал гарахгүй бөгөөд химийн хорт бодис болох полихлорт дибензо-п-диоксинууд (ПХДД), полихлорт дибензофуранууд (ПХДФ), полихлорт бифенилүүд (ПХБ), гексахлорбензол (ГХБ) зэрэг нь ялгарна. Эдгээр хоруу чанар өндөртэй химийн бодисын асуудлыг манай улс нэгдэн орсон Стокгольмийн конвенциор зохицуулдаг.

Цементийн зуух нь клинкер үйлдвэрлэх үндсэн зориулалттай юм. Энэ зууханд ашигт малтмалын төрлийн түлш буюу минералыг орлуулан эрчим хүч гаргаж авах зорилгоор хаягдал шатааж болдог. Цемент үйлдвэрлэх процесст: кальцийн карбонатыг (CaCO_3) 900°C -д задлан кальцийн исэл гаргаж, дараа нь 1450°C -т эргэх зууханд түлшээр шатаан боловсруулалт хийж клинкер гарган авдаг. Цемент гаргаж авахын тулд үүссэн клинкерийг гөлтгөнө болон бусад нэмэлтүүдтэй хамт тээрэмдэн нунтагладаг.

Цементийн зуухыг аюултай хог хаягдал шатаах зорилгоор ашиглахад, зөв төлөвлөгдсөн үйлдвэрийн процесс, зохих ёсны үндсэн арга хэмжээ зэрэг нь цэвэр түлш хэрэглэх, зууханд хийх хаягдлын хэмжээг тохируулах, температурын горимыг сахих, тоос зайлуулах зэргээс шалтгаалан, химийн бодис үүсэх, хаягдахыг хамгийн доод түвшинд хүргэж чадна. Энэ түвшин нь гарч байгаа хийнд ПХДД/ПХДФ-ны концентрац (хүчилтөрөгчийн агуулга 10% байхад) 0.1 нг I-TEQ/нм³ байх хэмжээ юм. ПХДД/ПХДФ цементийн зуухны тоостой, магадгүй, клинкертэй хамт хаягдаж байдаг.

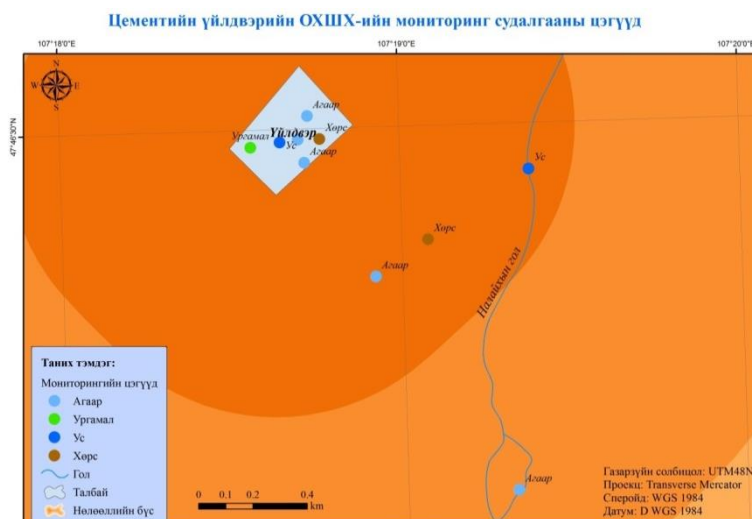
Шинж чанар

Эдгээр химийн бодисуудын хоруу чанар нь олон улсын хэмжээнд нотлогдож, баталгаажсан бөгөөд эдгээр бодис нь удаан задардаг, гадны нөлөөнд тэсвэртэй, биохуримтлал үүсгэдэг, хол зайд тархах чадвартай. Гадны нөлөөнд тэсвэртэй химийн бодисууд нь хүрээлэн байгаа орчинд хурдан задардаггүй. Биохуримтлалд ордог химийн бодисууд нь гол төлөв тосонд уусамтгай бодисууд байдаг бөгөөд хүн мэтийн дээд түвшингийн организмд хуримтлагддаг. Эдгээр бодисууд нь хагас дэгдэмтгий учраас хүрээлэн байгаа орчинд уурших, конденсацлагдах зэргээр тархах чадвартай.

Хүлцэх хэмжээ

Хоногийн хүлцэх тун (TDI) нь амьдралын туршид өдөр бүр авахад эрүүл мэндэд онцын хор нөлөө үзүүлэхгүй байх биеийн жингийн кг тутамд ноогдох тухайн бодисын тун хэмжээг хэлнэ. 1998 онд ДЭМБ-аас TEQ нь (хоруу чанарын эквивалент) тодорхойлсон химийн бодисын хувьд хортой нөлөө үзүүлэхгүй тунг TDI-г (хортой нөлөө үзүүлэхгүй хамгийн их тун, хэмжээ) өдөрт 1-4 пг/кг биеийн жинд байхаар тогтоосон. 2001 онд ДЭМБ, ХХААБ (Хүнс,хөдөө аж ахуйн байгууллага)-ын хүнсний нэмэлт бүтээгдэхүүний шинжээчдийн хамтарсан комиссоос хортой нөлөө үзүүлэхгүй сарын тун, хэмжээг 70 пг/кг-биеийн жинд гэж тогтоосон байгаа нь, өдөрт ойролцоогоор 2,3 пг/кг-биеийн жинд оногдож байгаа юм.

ДОЛОО. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Зураг-4. Үйлдвэрийн ОХШХ-н хяналтын цэгүүд

7.1. Агаар орчны бохирдол:

Хяналт шинжилгээ явуулах үзүүлэлтүүд:

Хүснэгт-11. Агаар орчны хяналт шинжилгээ явуулах үзүүлэлт

№	Хэмжилт хийх үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Зөвшөөрөгдөх стандарт хэмжээ	Зардлын хэмжээ мян.төг
1	Азотын давхар исэл (NO ₂)	мкг/м ³	85	650,0
2	Азотын дутуу исэл (NO)	мкг/м ³	Стандартаар заагдаагүй	
3	Азотын давхар исэл (NO _x)	мкг/м ³	Стандартаар заагдаагүй	
4	Нүүрстөрөгчийн дутуу исэл (CO)	мкг/м ³	60000	
5	Нүүрстөрөгчийн давхар исэл (CO ₂)	мг/м ³	Стандартаар заагдаагүй	
6	Хүхэрлэг хий (SO ₂)	мкг/м ³	450	
7	Озон (O ₃)	мкг/м ³	100	
8	Тоос(PM ₁₀)	мкг/м ³	100	
9	Дуу чимээ	дБА	60	
10	Яндангийн утаанд дэлгэрэнгүй шинжилгээ	-	-	

Шинжилгээний байршил(нийт үзүүлэлтээр):

ОХШХ-ийн хяналтын цэгүүдийн байршлийг илтгэсэн зурагт үзүүлсний дагуу

- Эдэлбэр газрын дотор 3 цэгт
- Нөлөөлөлд өртөгч бүсэд 2 цэгт

Хяналтын хугацаа, давтамж (бүх байршилд):

- Намар 9-р сарын 15 ± 5 хоног

Хэрэглэгдэх тоног төхөөрөмж:

- Улсын, орон нутгийн эсвэл мэргэжлийн байгууллагын итгэмжлэгдсэн лаборатори
- Өөрийн хөрөнгө оруулалтаар худалдаж авсан, СХЗТ-өөр баталгаажсан багаж

Баримтлах стандарт, аргачлал:

- УСТ 3384-92 Агаар мандлын сорьц авахад тавих шаардлага.
- УСТ 3600-83 Агаар дахь хүхрийн нэгдэл тодорхойлох аргууд

- MNS 4048-88 Тоосны хэмжээг тодорхойлох жингийн арга
- MNS 4585-2007 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага

Үр дүнгийн бүртгэл, тайлан:

Хяналт шинжилгээний бүртгэл, тайланг эрх бүхий байгууллагаас гаргасан маягтаар гаргаж, зөвшөөрөгдөх хэмжээтэй харьцуулна. Судалгааны үр дүнг байгаль хамгаалах ажлын жилийн тайланд хавсаргаж, мэргэжлийн хяналтын байгууллага болон орон нутгийн засаг захиргаанд хүргүүлнэ.

8.2. Хөрсний бохирдол, элэгдэл

Хяналт шинжилгээ явуулах үзүүлэлтүүд:

Хүснэгт-12. Хөрсөн орчны хяналт шинжилгээ явуулах үзүүлэлт

№	Хэмжилт хийх үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Зөвшөөрөгдөх стандарт хэмжээ	Зардлын хэмжээ мян.төг
1	Механик бүрэлдэхүүн	%	-	500,0
2	Ялзмагт үеийн зузаан	см	-	
3	Ялзмаг	мг/кг	-	
4	Карбонат	мгр/кг	21	
5	Азот	мгр/кг	5,9	
6	Фосфор	мгр/кг	1,8	
7	Бусад хүнд металл	мг/кг	-	

Шинжилгээний байршил (нийт үзүүлэлтээр):

ОХШХ-ийн хяналтын цэгүүдийн байршлыг илтгэсэн зурагт үзүүлсний дагуу

- Автомашины зогсоол орчимд
- Нөлөөлөлд өртөгч бүсэд 1 цэгт

Хяналтын хугацаа, давтамж (бүх байршилд):

- Намар 10-р сарын 15 ± 5 хоног

Хэрэглэгдэх тоног төхөөрөмж:

- Улсын, орон нутгийн эсвэл мэргэжлийн байгууллагын итгэмжлэгдсэн лаборатори
- Өөрийн хөрөнгө оруулалтаар худалдаж авсан, СХЗТ-өөр баталгаажсан багаж

Баримтлах стандарт, аргачлал:

- УСТ 3298-90 Хөрснөөс шинжилгээнд дээж авахад тавигдах шаардлага
- УСТ 3297-91 Хөрсний ариун цэврийн үнэлгээний үзүүлэлт
- MNS 5850-2008-Хөрсний чанар. Хөрс бохирдуулагч бодисын ЗДХ

Үр дүнгийн бүртгэл, тайлан:

Хяналт шинжилгээний бүртгэл, тайланг эрх бүхий байгууллагаас гаргасан маягтаар гаргаж, зөвшөөрөгдөх хэмжээтэй харьцуулна. Судалгааны үр дүнг байгаль хамгаалах ажлын жилийн тайланд хавсаргаж, мэргэжлийн хяналтын байгууллага болон орон нутгийн захиргаанд хүргэнэ.

8.3. Усны бохирдол

Хяналт шинжилгээ явуулах үзүүлэлтүүд:

Хүснэгт-13. Усан орчны хяналт шинжилгээ явуулах үзүүлэлт

№	Үзүүлэлтийн нэр	Зөвшөөрөгдөх стандарт хэмжээ	Зардлын хэмжээ мян.төг
1	Ундны усны физик шинж чанар, химийн найрлага, шим бохирдуулагчийн үзүүлэлтүүдийг хянах	MNS 900:2005	150.0
2	Үйлдвэрийн хаягдал усны физик шинж чанар, ерөнхий хими ба хүнд металлын үзүүлэлтүүдийг хянах	MNS 4943:2011	150.0

Шинжилгээний байршил (нийт үзүүлэлтээр):

ОХШХ-ийн хяналтын цэгүүдийн байршлыг илтгэсэн зурагт үзүүлсний дагуу

- Гүний худгийн ус
- Гадаргын ус
- Ундны зөөврийн ус

Хяналтын хугацаа, давтамж (бүх байршилд):

- Намар 9-р сарын 15 ± 5 хоног

Хэрэглэгдэх тоног төхөөрөмж:

- Улсын, орон нутгийн эсвэл мэргэжлийн байгууллагын итгэмжлэгдсэн лаборатори
- Өөрийн хөрөнгө оруулалтаар худалдаж авсан, СХЗТ-өөр баталгаажсан багаж

Баримтлах стандарт, аргачлал:

- Ундны усны эрүүл ахуйн шаардлага, түүнд тавих хяналт УСТ 900-92
- Унд, ахуйн хэрэгцээний болон үйлдвэрийн ус хангамжийн зориулалттай ус, химийн шинжилгээний арга MNS 3934-86
- Ундны ус. Амт, үнэр булингарыг тодорхойлох арга MNS 3900-86
- Ундны ус. Эрүүл ахуйн бактери судлалын шинжилгээний аргууд MNS 1066-85

Үр дүнгийн бүртгэл, тайлан:

Хяналт шинжилгээний бүртгэл, тайланг эрх бүхий байгууллагаас гаргасан маягтаар гаргаж, зөвшөөрөгдөх хэмжээтэй харьцуулна. Судалгааны үр дүнг байгаль хамгаалах ажлын жилийн тайланд хавсаргаж, мэргэжлийн хяналтын байгууллага болон орон нутгийн засаг захиргаанд хүргүүлнэ.

Хүснэгт-14. Орчины хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Жилд	Нэгжийн зардал мян.төгрөг	Нийт зардал мян.төгрөг
1	Агаарын шинжилгээ хийлгэх	1 удаа	650,0	650,0
2	Усны шинжилгээ хийлгэх	1 удаа	300,0	300,0
3	Хөрсний шинжилгээ хийлгэх	1 удаа	500,0	500,0
Дүн				1,450.0

8.4. Нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь

Хүснэгт-15. БОМТ-ний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь

№	Нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид ба оролцогч талууд	Тайлагнах хугацаа
1	Тухайн орон нутгийн ИТХ	2023 оны 4-р улиралд
2	Орон нутгийн засаг дарга	2023 оны 4-р улиралд
3	Нөлөөллийн бүс дэх оршин суугчдад хэвлэмэл хэлбэрээр хүргэх	2023 оны 4-р улиралд
4	БОАЖЯам болон орон нутгийн БО-ны мэргэжилтэн	2023 оны 4-р улиралд
5	Нийслэлийн байгаль орчины газар	2023 оны 4-р улиралд

Хүснэгт-16. Байгаль орчныг хамгаалах цогц төлөвлөгөө

Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн Үнэлгээ	Нийт зардал	Хэрэгжүүлэгч	Хамтран Хэрэгжүүлэгч	Биелэлтийн шалгуур	Баримтлах хууль журам стандарт
Гадна болон дотор агаарын тоосжилт болон агаарын фоныг 8 хүртэлх цэгт хөндлөнгийн байгууллагаар шинжилгээ хийлгэх (8 цэг х 2 удаа х 25 мян.төг)	Нөлөөллийн цөм бүс, Нөлөөлөлд өртөгч бүс	мг/м ³ , стандартад заасан нэгж	Жилд 1 удаа	650,0 (мян,төг)	650,0 (мян,төг)	Үйлдвэр хэрэгжүүлэгч	Мэргэжлийн байгууллага	Лабораторийн шинжилгээний дүн	УСТ 3384-92 Агаар мандлын сорьц авахад тавих шаардлага. УСТ 3600-83 Агаар дахь хүхрийн нэгдэл тодорхойлох аргууд. MNS 4048-88 Тоосны хэмжээг тодорхойлох жингийн арга. MNS 4585-2007 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага.
Хөрсөн орчны мониторинг судалгаа хийлгэх	Нөлөөллийн цөм бүс, Нөлөөлөлд өртөгч бүс	мг/кг, стандартад заасан нэгж	Жилд 1 удаа	500, 0 (мян,төг)	500,0 (мян,төг)	Үйлдвэр хэрэгжүүлэгч	Мэргэжлийн байгууллага	Лабораторийн шинжилгээний дүн	УСТ 3298-90 Хөрснөөс шинжилгээнд дээж авахад тавигдах шаардлага УСТ 3297-91 Хөрсний ариун цэврийн үнэлгээний үзүүлэлт MNS 5850-2008-Хөрсний чанар. Хөрс бохирдуулагч бодисын ЗДХ
Усан хангамжийн худгууд болон хаягдал усанд усны чанарын шинжилгээ жил бүр хийлгэх	Нөлөөллийн цөм бүс, Нөлөөлөлд өртөгч бүс	гр/литр мг/кг, стандартад заасан нэгж	Жилд 1 удаа	300, 0 (мян,төг)	300,0 (мян,төг)	Үйлдвэр хэрэгжүүлэгч	Мэргэжлийн байгууллага	Лабораторийн шинжилгээний дүн	УСТ 900-92 Ундны усны эрүүл ахуйн шаардлага, түүнд тавих хяналт MNS 3934-86 Унд, ахуйн хэрэгцээний болон үйлдвэрийн ус хангамжийн зориулалттай ус, химийн шинжилгээний арга MNS 3900-86 Ундны ус. Амт, үнэр булингарыг тодорхойлох арга MNS 1066-85 Ундны ус. Эрүүл ахуйн бактери судлалын шинжилгээний аргууд
Ногоон байгууламжийн мониторинг судалгааг мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгэх	Нөлөөлөлд өртөгч бүс		Жилд 1 удаа	1500,0 (мян,төг)	1500,0 (мян,төг)	Үйлдвэр хэрэгжүүлэгч	Мэргэжлийн байгууллага	-	MNS 5914-2008 Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. MNS 5918-2008 Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах. Техникийн шаардлага

Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн Үнэлгээ	Нийт Зардал	Хэрэгжүүлэгч	Хамтран Хэрэгжүүлэгч	Биелэлтийн шалгуур	Баримтлах хууль журам стандарт
Үйлдвэрийн хүрээнд байгаль орчны мэргэжилтэн авч ажиллуулах эсвэл мэргэжлийн байгууллагатай гэрээлэн ажиллах	Нөлөөлөлд өртөгч бүс		Жилд 1 удаа	Дотоод зардал	Дотоод зардал	Үйлдвэр хэрэгжүүлэгч	Мэргэжлийн байгууллага	-	-
Байгаль орчныг хамгаалах, гал түймэр, усны аюул мэтийн гэнэтийн ослоос урьдчилан сэргийлэх, осол гарсан тохиолдолд шуурхай хэрэгжүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулах талаар 1 жилд 2 удаа сургалт, сурталчилгааны ажлыг мэргэжлийн байгууллагахүмүүстэй хамтран зохион байгуулах	Нөлөөлөлд өртөгч бүс		Жилд 2 удаа	900,0 (мян, төг)	900,0 (мян, төг)	Үйлдвэр хэрэгжүүлэгч	Мэргэжлийн байгууллага	-	-

Хүснэгт-17. 2024 оны БОМТ, ОХШХ-н үйл ажиллагаанд зарцуулах зардал

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг
1	Агаарын чанарт үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	1350.0
2	Газрын гадарга, хөрсөн орчинд үзүүлж болзошгүй нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	1100.0
3	Усны чанар, нөөцөд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	700.0
4	Ургамлын аймагт үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	1500.0
5	Оршин суугчид, ажиллагсадын эрүүл ахуй, хөдөлмөр хамгаалалын чиглэлээр сөрөг нөлөөллийг бууруулахаар авчхэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө	900.0
6	Удирдлага зохион байгуулалтын арга хэмжээнд	6,600,0
Бүгд		12.150.0

Зарцуулах нийт зардал: 12.150.0 мян.төг

**ҮЙЛДВЭРИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЯНАЛТЫН ХУУДАС**

Хянасан огноо	2024 он
Хянасан мэргэжилтнүүдийн хувийн дугаар	
Дүгнэлт <ul style="list-style-type: none">• Шийдвэрийн төсөл• Ололт, амжилттай тал• Дутагдалтай сул тал• Шаардлага	

Мэдээлэл үнэн зөвийг баталсан хүний гарын үсэг
2024 он

/...../
/..... онсар ..өдөр /

НЭГ. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭД, ТӨСЛИЙН ТУХАЙ ТОВЧ МЭДЭЭЭЛЭЛ

- ~ Байгууллагын нууцын тухай хуулийн 6.1 болон 6.2-ыг үндэслэн дагуу тухайнтөслийн хуулийн этгээд мэдээллийн төрлийн харгалзах мөр, багананд мэдээллийг товч хэлбэрээр үнэн зөв оруулах.
- ~ Тухайн төсөлд хамааралгүй мэдээллийг “*хамааралгүй*” гэж бөглөнө.
- ~ 1.2.7 дахь хаалтын дараах зориулалт гэдэгт уурхайн нөхөн сэргээсэн газрыгбэлчээр, газар тариалан, агуулах, олон нийтэд зориулсан үйлдвэр, үйлчилгээ гэх мэт тухайн газрыг эдийн засгийн эргэлтэнд оруулахаар төлөвлөж орон нутагтай урьдчилан тохиролцсон чиглэлийг оруулах.

д/д	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл оруулах багана
1.1	1. Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгжийн нэр	“Налгар түшиг” ХХК
	2. Аж ахуйн нэгжийн улсын бүртгэлийн дугаар	9019015028
	3. Аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааны чиглэл	Цемент үйлдвэрлэх
	4. Аж ахуйн нэгжийн харъяаллын хаяг	Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг, 2-р хороо, Их найман шарга төв, 5 давхарт
	5. Захирлын нэр, утас, цахим шуудангийн хаяг	Ерөнхий захирал: Ж.Батбаяр утас:99115635, nalgartushig@yahoo.com
	6. Холбогдох мэргэжилтний нэр, утас, цахим шуудангийн хаяг	О. Адъяа Утас: 99108745
1.2	1. Төслийн нэр	“Портланд цементийн үйлдвэр”
	2. Төслийн харъяаллын байршил	Улаанбаатар хотын Налайх дүүргийн 4-р хороо, Зэвсэгт хүчний 337-р ангийн нефтийн агуулахын баруун талд 11,7 га талбайг хамрана.
	3. Төслийн ангилал	Цементийн үйлдвэр
	4. Төсөл эхэлсэн огноо	2008 оноос үйл ажиллагаагаа явуулж эхэлсэн
	5. Төсөл хэрэгжих хугацаа	
	6. Үйлдвэрийг хүлээж авсан улсын комиссын дүгнэлт	2009 оны 10 сарын 09 – ны өдөр “Налгартүшиг” ХХК-ны мэдэлд ашиглалтад оруулж үйлдвэрлэл явуулахыг зөвшөөрсөн улсын комиссын акт гарсан байна.
	7. ТЭЗҮ баталсан огноо	2007
	8. 2023 оны бүтээгдэхүүний нийт хэмжээ /дундаж/	17.525 мян тн цемент үйлдвэрлэсэн.

ХОЁР. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛЭЭР ОЛГОГДДОГ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ, ДҮГНЭЛТ, ЛАВЛАГААНЫ ТОВЧ МЭДЭЭЛЭЛ

- ~ Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай 2.3-ыг үндэслэнхуулийн этгээд тусгай зөвшөөрөлтэй холбогдох доорх мэдээллийг үнэн зөв оруулах.
- ~ Тусгай зөвшөөрөл, үнэлгээ, дүгнэлтийг баталсан хуулийн этгээд, дугаар, огноог оруулах
- ~ Доорх хүснэгтийн 2.1.9, 2.1.10-т тусгагдсан холбогдох 7 материалын хуулбарыг байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд зайлшгүй хавсаргах. Мэдээлэл оруулах багананд хавсралтын нэрийг оруулах.

д/д	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл оруулах багана
2.1	1. Үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл Дугаар Хүчинтэй хугацаа Талбай	МУ 123-006/22 2027 оны 03-р сарын 15 хүртэл хүчинтэй. 117000 м ²
2.2	2. Тусгай зөвшөөрлийн төрөл /химийн бодис ашиглах, тэсрэх дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хуулийн дагуу олгосон холбогдох зөвшөөрөл бусад баримт бичиг/ Дугаар Хүчинтэй хугацаа	Хангалттай 0001603 2023-03-31
2.3	3. Химийн бодисын агуулгад хийсэн мэргэжлийн хяналтын газрын дүгнэлт	Хангалттай
2.4	4. Галын дүгнэлтийн огноо, дугаар	2022-06-17 12024648
2.5	5. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын ерөнхий үнэлгээний огноо, баталсан хуулийн этгээд	БОНБНУ-ний нэмэлт тодотголыг 2018 онд хийж БОАЖЯ-аар батлуулсан.
2.6	6. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний огноо	2023
2.7	7. Ус ашиглалтын дүгнэлтийн огноо	2022-01-12
2.8	8. Тухайн жилийн батлагдсан үйлдвэрлэлийн төлөвлөгөөний огноо	-
2.9	9. Тухайн жилд баримтлаж ажиллах стандартын дугаар: Үндэсний: Олон улсын:	MNS976:2008 MNS3091:2008

ГУРАВ. ХИМИЙН БОДИСЫН ЭРСДЭЛ, ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

- ~ Байгаль орчин ногоон хөгжлийн сайдын 2014 оны 01 дүгээр сарын 06-ны өдрийн А-05 тоот тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын 2 дугаар хавсралтанд тусгагдсан тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний агуулгад заагдсны дагуу химийн бодисын эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө, хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний хэсгээс холбогдох доорх мэдээллийг оруулах
- ~ Тухайн жилд химийн бодис ашиглахаар бол байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд хавсралтаар оруулж хүснэгтийн 3.1.1-д хавсралтын нэрийг дурдах /хэмжих нэгжийг дурдсан байх шаардлагатай/
- ~ Химийн бодисын эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөөнд дараах мэдээллийг бүрэн тусгасан тохиолдолд 3.1.2-ын мэдээлэл оруулах хэсэгт **“хангалттай”** гэсэн дүгнэлтийг оруулна.
 - урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ
 - эрсдлийн үед авах арга хэмжээ
 - учруулсан хор уршгийг зайлуулах, бууруулах арга хэмжээ
 - хохирлын нөхөн төлбөрийг тооцох арга хэмжээ
- ~ Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөнд тухайн жилд гарах ахуйн хатуу болон шингэн хог хаягдлыг хэрхэн устгах, зайлуулах арга хэмжээ, давтамж, мониторингийн арга хэмжээг тусгах, хуванцар, резинен материал /дугуй, сав баглаа боодол/ зэрэг хог хаягдлыг дахин ашиглах цэгт хүргэх хуваарь, аюултай хог хаягдлыг хадгалах агуулах арга хэмжээг төлөвлөх шаардлагатай.

д/д	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл оруулах багана
3.1	1. Тухайн жилд ашиглах химийн бодисын нэр, хэмжээ /хэмжих нэгж/ химийн бодис, бүтээгдэхүүнээс гарах сав баглаа боодлын хэмжээ	Хавсралт
	2. Химийн бодисын эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө	Хангалттай
3.2	1. Шатах тослох материалын нэр хэмжээ /хэмжих нэгж/ агуулах байгаа эсэх 2. Тэсрэх, дэлбэрэх бодисын нэр хэмжээ /хэмжих нэгж/ агуулах байгаа эсэх	20 тн багтаамжтай дизель, түлшний нөөцлөх савтай.
3.3	1. Тухайн жилийн хог хаягдлын жилийн дундаж хэмжээ /хэмжих нэгж/ <ul style="list-style-type: none"> • Ахуйн хог хаягдал /хатуу, шингэн/ • Үйлдвэрийн хог хаягдал /хатуу, шингэн/ • Аюултай хог хаягдал 	Ахуйн хатуу, шингэн хог хаягдал : Жилд 9360 кг хатуу хог хаягдал гарна. Жилд 12 удаа тээвэрлэж зайлуулна. Ахуйн шингэн хог хаягдал: Жилд 314,4 м ³ шингэн хог хаягдал үүсч, 32 удаа тээвэрлэн зайлуулна. Үйлдвэрийн хатуу хог хаягдал: Төслийн үйл ажиллагаанаас жилд дунджаар 30 тн хатуу хог хаягдал үүсэх ба жилд 8 удаа тээвэрлэнэ.
	2. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх тухайн жилийн арга хэмжээний төсөв	Тухайн жилийн хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх нийт төсвийг дотоод зардлаар шийдвэрлэнэ.

ДӨРӨВ. БАЙГАЛЬ ХАМГААЛАХ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨСӨВ

Доорх хүснэгтийн 4.12 - 4.1.7 –д тусгагдсан тухайн жилийн арга хэмжээний төсвийн нийлбэр нь 4.1.1 –д тусгагдана.

Д/ д	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл оруулах багана
4.1	1. Тухайн жилийн байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөний нийт төсөв	12150,0 мян төгрөг
	2. Нөлөөллийг зайлуулах арга хэмжээний төсөв /технологийн зөв шийдэл/	Дотоод зардал
	3. Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төсөв	Дотоод зардал
	4. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төсөв	Хамааралгүй
	5. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах төсөв	Дотоод зардал
	6. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний төсөв	6,600,0 мян, төгрөг
	7. Тухайн жилийн орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөрийн нийт төсөв	1450,0 мян, төгрөг.

ТАВ. МЕТА МЭДЭЭЛЭЛ

- ~ Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 39.1.7-д заасныг үндэслэн төсөл хэрэгжүүлэгчээс доорх хүснэгтэнд тусгагдсан төслийн дэд бүтэц, нөхөн сэргээх, дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний цар хүрээ, орчны хяналт шинжилгээний цэгэн мэдээллийг тусгасан мета мэдээллийг цаасанд өнгө будаг, таних тэмдгээр буулгасан хэлбэрээр болон файл хэлбэрээр тайланд хавсаргах.
- ~ Доорх хүснэгтийн мэдээллийг бүрэн тусгасан эсэхийг шалгах баганыг шинжээч бөглөнө.

Д/Д	Мэдээллийн төрөл	Мэдээллийг бүрэн тусгасан эсэхийг шалгах багана
5.1	Зурган мэдээлэлд тусгах мэдээлэл <ol style="list-style-type: none"> 1. Ажилчдын байр, оффис 2. Дэд бүтэц (зам, өндөр хүчдэл, цахилгаан сүлжээ, шугаман хоолой, станцын байршил, хашаа, тусгаарлагч, үерийн хамгаалалтын далан, аянга зайлуулагч гэх мэт) 3. Хог хаягдлын цэгийн байршил 4. Хог хаягдлын агуулахын байршил 5. Хог хаягдлын далан 6. Химийн бодисын агуулахын байршил 7. Орчны хяналт шинжилгээний дээж авах хяналтын цэгийн байршил 8. Гүний худгийн байршил 9. Дүйцүүлэн хамгааллын байршил 	<p style="text-align: center;">+</p> <p style="text-align: center;">+</p> <p style="text-align: center;">+</p> <p style="text-align: center;">+</p> <p style="text-align: center;">+</p> <p style="text-align: center;">+</p> <p style="text-align: center;">+</p> <p style="text-align: center;">+</p> <p style="text-align: center;">+</p>

ЗУРГАА. ТУХАЙН ЖИЛИЙН АРГА ХЭМЖЭЭНЭЭС БАЙГАЛЬ ОРЧИНД ҮЗҮҮЛЭХ НӨЛӨӨЛЛИЙН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХЯНАЛТЫН ХУУДАС

- ~ Байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан нөлөөллийн дүншинжилгээний хэсгээс доорх хүснэгтийн А, Б, В, Г дэхь багананд “тодорхойлсон”, “тодорхойлоогүй” “хамааралгүй” гэсэн 3 төрлийн хариултаас сонгож бөглөх.
- ~ Дүгнэлт гэсэн багана дахь дүгнэлтийг байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөний нөлөөллийн дүн шинжилгээний хэсэгт Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн яамны мэрэгжилтэн дүгнэлт гаргана.

Нөлөөллийн ангилал	А. Тооцон эсэх	Б. Нөлөөллийн цар хүрээг тодорхойлсон эсэх	В. Нөлөөллийн эрчмийг тодорхойлсон эсэх	Г. Нөлөөллийн үргэлжлэх хугацааг тодорхойлсон эсэх	Дүгнэлт
6.1. Хөрсөнд үзүүлэх нөлөөлөл - Бохирдуулах - Эвдэх - Доройтуулах	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	Тодорхойлоогүй	Тодорхойлоогүй	
6.2. Гадаргын болон гүний усанд үзүүлэх нөлөөлөл - Бохирдуулах - Нөөцийг бууруулах	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	Тодорхойлоогүй	Тодорхойлоогүй	
6.3. Амьтан, ургамалд үзүүлэх нөлөөлөл - амьдрах орчинг хуваах - амьдрах орчинг доройтуулах - амьдрах орчинг хомсдуулах - нөөцийг бууруулах	Хамааралгүй	Хамааралгүй	Хамааралгүй	Хамааралгүй	
6.4. Агаарт үзүүлэх нөлөөлөл - Бохирдуулах - тоос	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	Тодорхойлоогүй	Тодорхойлоогүй	

ДОЛОО. БАЙГАЛЬ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ДҮН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХЯНАЛТ

- ~ Төсөл хэрэгжүүлэгч нь доорх хүснэгтийн “А” багананд байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээг тоогоор илэрхийлэх
- ~ Төсөл хэрэгжүүлэгч нь доорх хүснэгтийн “Б”, “В”, багананд байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээний шалгуур үзүүлэлт, хэмжих нэгжийг тогтоосон эсэхэд “**Тийм**”, “**Үгүй**” хариулт өгнө.
- ~ Доорх хүснэгтийн “Г” багананд байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээний шалгуур үзүүлэлт, хэмжих нэгжийг оновчтой тогтоосон эсэхэд Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн мэргэжилтэнүүд “**хангалттай**” “**хангалтгүй**” гэсэн дүгнэлт өгнө.

Тухайн жилийн байгаль хамгаалах арга хэмжээний чиглэл	А. Тоо	Б. Шалгуур үзүүлэлтийг тогтоосон эсэх	В. Шалгуур үзүүлэлтийн хэмжих нэгжийг тогтоосон эсэх	Г. Дүгнэлт
7.1. Нөлөөллөөс зайлсхийх арга хэмжээ	Хамааралгүй	Үгүй	Үгүй	
7.2. Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	36	Тийм	Тийм	
7.3. Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ - техникийн/ га эзэлхүүн - биологийн /га	Хамааралгүй	Үгүй	Үгүй	
7.4. Дүйцүүлэн хамгааллын арга хэмжээ	Хамааралгүй	Үгүй	Үгүй	
7.5 Төслийн нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах арга хэмжээ	4	Тийм	Тийм	

НАЙМ. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЯНАЛТЫН ХУУДАС

~ Төсөл хэрэгжүүлэгч нь доорх хүснэгтийг “А, Б, В, Г” багананд байгальхамгаалах менежментийн төлөвлөгөөний орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгагдсан арга хэмжээг тоогоор илэрхийлэх

Хяналт шинжилгээний дээж	А. Дээж авах цэгийн тоо	Б. Дээж авах цэгийн байршил	В. Давтамж	Г. Төсөв
Хөрс	1	4	1	500,0 мян, төгрөг
Ус	1	2	1	300,0 мян, төгрөг
Амьтан	1	2	1	200,0 мян, төгрөг
Ургамал	2	2	1	300,0 мян, төгрөг
Агаар	8	8	1	650,0 мян, төгрөг

Мэдээлэл үнэн зөвийг баталсан хүний гарын үсэг: О.Адъяа

/2023 он 12 сар 01 өдөр /

Засгийн газрын 2021 оны
135 дугаар тогтоолын 3 дугаар хавсралт

ШИЙТГЭЛИЙН ХУУДАС (маягт 2)

№ 0612115

2022 оны 11 сарын 22 өдөр

Тогтмол хот, сум

ХЯЛБАРШУУЛСАН ЖУРМААР ШИЙДВЭРЛЭХ ЗӨРЧИЛД ШИЙТГЭЛ ОНОГДУУЛАХ ТУХАЙ

1705 үү /эрх бүхий албан тушаалтны харьяалах байгууллага, ажил, нэр, пол, зэрэг/ би Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийн 6.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан ..

Холбогдогч /харьяалах улс, хуулийн этгээдийн нэр, хүний овог, нэр, регистр/паспортын дугаар, ажил, албан тушаал, хаяг/ асуудлыг шалгаад ОЛСОН нь:

Холбогдогч /харьяалах улс, хуулийн этгээдийн нэр, хүний овог, нэр, регистр/паспортын дугаар, ажил, албан тушаал, хаяг/ болох нь ..-нь .. зэрэг нотлох баримтаар нотлогдон тогтоогдож, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийн 6.1 дүгээр зүйлийн 2.3 дахь хэсэгт заасны дагуу шийдвэрлэх боломжтой байна.

Иймд холбогдогч /хүн, хуулийн этгээдийн нэр/-ийн үйлдсэн зөрчилд Зөрчлийн тухай хуулийн 7.1 зүйлийн ..-д заасан шийтгэл оногдуулах үндэслэлтэй байх тул Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийн 7.2 дугаар зүйлд заасныг үндэслэн ШИЙДВЭРЛЭХ НЬ:

1. Холбогдогч /хүн, хуулийн этгээдийн нэр/-ийн үйлдсэн зөрчилд Зөрчлийн тухай хуулийн тусгай ангийн /зүйл, хэсэг, заалт/-д заасны дагуу /шийтгэлийн төрөл, хэмжээ/ шийтгэл оногдуулсугай.

2. Оногдуулсан шийтгэлийн 500,000 төгрөгийг Төрийн сангийн 100200000906 тоот дансанд, хохирол, нөхөн төлбөрийн .. төгрөгийг Төрийн сангийн .. тоот дансанд, зөрчил үйлдэж олсон мөнгөн орлогыг /улсын төсөвт/ Төрийн сангийн .. тоот дансанд тус тус шийтгэлийн хуудсыг хүлээн авснаас хойш 15 хоногийн дотор бэлнээр, бэлэн бусаар сайн дураар төлж биелүүлэхийг даалгасугай.

3. Зөрчлийн тухай хуулийн 3.6 дугаар зүйлд зааснаар хүн, хуулийн этгээдийн .. /үйл ажиллагаа, эрх/ аль болохыг зурах/-ыг .. хугацаагаар /хязгаарлах, хүчингүй болгох/ аль болохыг зурах/ эрх хасах шийтгэл оногдуулсугай.

4. Торгуулийн шийтгэлийг хэсэгчлэн төлүүлэх .. үндэслэл тогтоогдсон тул оногдуулсан .. төгрөгийн торгуулийн шийтгэлийг .. хувийг .. хугацааны дотор, .. хувийг .. хугацааны дотор, .. хувийг .. хугацааны дотор хэсэгчлэн сайн дураараа биелүүлэхийг даалгасугай.

5. Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийн 4.5 дугаар зүйлд заасны дагуу хураан авсан:
А. Зөрчил үйлдэж олсон /хөрөнгө, орлого/, /аль нь болохыг доогуур зурах/
Б. Зөрчил үйлдэхэд ашигласан /эвсэг, хэрэгсэл, тээврийн хэрэгсэл, уналга/, /аль нь болохыг доогуур зурах/
В. Зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагаанд ач холбогдолтой баримт болох /эд зүйл, баримт бичиг/ .. /аль нь болохыг доогуур зурах/ .. /нэр, төрөл, тоо, хэмжээ, шинж тэмдэг/-г Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийн 4.12 болон Засгийн газрын тогтоолоор баталсан "Албадлагын арга хэмжээ авсантай холбоотой хураан авсан хөрөнгө, орлого, эд зүйл, хэрэгсэлээс хохирол нөхөн төлүүлэх, улсын орлого болгох, устгах журам"-ын дагуу .. шийдвэрлэсүгэй.

6. Холбогдогч /хүн, хуулийн этгээдийн нэр/-д Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийн 7.2 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт зааснаар ..-ны өдрийн дотор .. үүргийг нөхөн биелүүлэхийг даалгах, эсхүл үүргийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой .. төгрөгийн зардлыг гаргуулсугай.

7. Зөрчил үйлдсэн хүн, хуулийн этгээд тогтоосон хугацаанд шийдвэрийг биелүүлээгүй бол шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх журмаар албадан гүйцэтгүүлэхээр эрх бүхий албан тушаалтан Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийн 7.6 дугаар зүйлд заасан харьяалах шүүхэд хүсэлт гаргана.

8. Шийдвэрийг эс зөвшөөрвөл Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийн 7.6 дугаар зүйлд заасны дагуу шүүхэд гомдол гаргах эрхтэй болохыг дурдсугай.

ШИЙДВЭР ГАРГАСАН:

Эрх бүхий албан тушаалтан /.. / (гарын үсэг) /.. / (нэр)

ТАНИЛЦСАН:

Холбогдогч /.. / (гарын үсэг) /.. / (нэр)

2022 оны 11 сарын 22 өдөр

11/22/23, 10:05 AM

Баримт

МӨНГӨН ШИЛЖҮҮЛЭГ / MONEY TRANSFER

Хүлээн авагчийн /Beneficiary's:

Он/Үү Сар/ММ Өдөр/DD
2023.11.22

Банкны нэр / Bank name:	Дансны № / Account No:	Нэр (байгууллага эсвэл иргэн) / Name (organization or individual):
ТӨРИЙН САП	100200000906	ЦЕБОГ.Хүү төргүүлийн орлого
Мөнгөн дүн тоогоор/ Amount:	Мөнгөн дүн үсгээр/ Amount in words:	Валют/ Currency:
500,000.00	Таван зуун мянган төгрөг	MNT
Гүйлгээний утга, бусад тэмдэглэл/ Details of payment:		Нууц код/ Code:
ЦЕБОГ, ЦАЛГАР ТҮШИГ ХХК		

Шилжүүлэгчийн / Sender's

Банкны нэр/ Bank name:	Дансны №/ Account No:	Нэр (байгууллага эсвэл иргэн)/ Name (organization or individual):
ТӨРИЙН БАНК	10213727	АЛТЯА РЭ87051018 99108745
Мөнгөн дүн тоогоор/ Amount:	Валют/ Currency:	Гүйлгээний төрөл/ Transaction type
500,000.00	MNT	Банк хоорондын бэлэн гүйшээ-13600506
Харилцагчийн тэмдэглэл/ Customer note: 100200000906		

Тамга/ Stamp:

Баталгаат гарын үсэг/ Authorized signature:

1..... 2..... 3.....

Банкны тэмдэглэгээ/ For bank use only:

Төвлөр №	Журнал №	Огноо	Гүйлгээний хураамж	Шилжүүлэгчийн биеийн байцаалтын төрөл №
11501/1021	872692170689	2023.11.22 10:04	500.00	